ВАЛЕНТИНА ТЕРЕШКОВА, ВАЛЕРИЙ БИКОВСКИЙ

МУВАФФАҚИЯТ БИЛАН ЕРГА ҚЎНДИЛАР

Қаҳрамон Совет космонавтлари Биковский ва Терешкова бошқарган „Восток-5“ кемаси 119 соат мобайнида ер атрофини 81 марта айланиб чиқди ва 3 миллион 300 минг километрдан кўпроқ йўл босди. „Восток-6“ кемаси 71 соат мобайнида ер атрофини 48 марта айланиб чиқди ва 2 миллион километрга яқин масофани босиб ўтди.

Мард космонавтларнинг зафари совет кишиларини коммунизм қурилишида янгидан-янги ғалабаларни қўлга киритишга илҳомлантиради.

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

45-йил чиқиши № 143 (12.496) | Пайшанба, 20 июнь 1963 йил | Баҳоси 2 тийин.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1963 йил 19 июнда КПСС Марказий Комитетининг Пленумида КПСС Марказий Комитети секретари ўртоқ Л. Ф. Ильичевнинг «Партия идеология ишининг навбатдаги вазифалари» тўғрисидаги докладини муҳокама қилиш давом этди.

Эрталабки мажлисда И. Юсупов (Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари), А. М. Токарев (КПСС Куйбишев саноат область комитетининг биринчи секретари), А. И. Аджубей («Известия» газетасининг бош редактори), В. А. Серов (РСФСР Рассомлар союзи правлениесининг биринчи секретари), З. Н. Нуриев (КПСС Бошқирдистон область комитетининг биринчи секретари), А. В. Романов (СССР Министрлар Совети Кинематография давлат комитетининг раиси), Ф. А. Табеев (КПСС Татаристон область комитетининг биринчи секретари), Т. Н. Хренников (СССР Композиторлар союзи правлениесининг биринчи секретари), В. Е. Чернишев (КПСС Приморье саноат ўлка комитетининг биринчи секретари) ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленум қатнашчилари ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг жаҳонда биринчи космонавт қиз Валентина Владимировна Терешкова ва космонавт Валерий Федорович Биковский космосда узоқ вақт парвоз қилиш программасини муваффақиятли тугаллаганликлари ва белгиланган районга эсон-омон қўнганликлари тўғрисидаги ахборотини узоқ давом этган гулдурос қарсаклар, табрик хитоблари билан кутиб олдилар.

* * *

Кечқурунги мажлисда Е. А. Фурцева (СССР маданият министри), Б. Б. Бородовиков (КПСС Қалмоқ область комитетининг биринчи секретари), А. А. Епишев (Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти Бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи), С. К. Тока (КПСС Тува область комитетининг биринчи секретари) ўртоқлар сўзга чиқдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттирмоқда.

«ВОСТОК-6» ВА «ВОСТОК-5» КЕМАЛАРИНИНГ КОСМОСГА БИРГАЛИКДА ҚИЛГАН ПАРВОЗИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ТУГАЛЛАНДИ

КОСМОНАВТ ВАЛЕНТИНА ТЕРЕШКОВА ВА КОСМОНАВТ ВАЛЕРИЙ БИКОВСКИЙ ЎЗЛАРИНИ ЯХШИ ҲИС ҚИЛМОҚДАЛАР

ТАСС АХБОРОТИ

Жаҳонда биринчи космонавт қиз, СССР граждани Валентина Владимировна Терешкова бошқарган «Восток-6» космик йўлдош кема ва СССР граждани космонавт Валерий Федорович Биковский бошқарган «Восток-5» космик йўлдош кеманинг биргаликда қилган парвози муваффақиятли тугалланди.

Биргаликда парвоз қилиш программасига мувофиқ, «Восток-6» ва «Восток-5» кемалари 1963 йил 19 июнда Совет Иттифоқининг белгиланган районларига қўндилар.

«Восток-6» кемаси Ер атрофини мўлжалланган 49-марта айланиш вақтида Москва вақти билан соат 11 дан 20 минут ўтганда Қарағанда шаҳридан 620 километр шарқи-шимолдаги жойга қўнди.

Шундан кейин «Восток-5» кемаси Ер атрофини мўлжалланган 82-марта айланиш вақтида соат 14 дан 06 минут ўтганда Қарағанда шаҳридан 540 километр ғарби-шимолдаги жойга қўнди.

Мўлжалга мувофиқ, ҳар иккала космик кема бир кенгликда — 53 градусда қўнди.

Қўниш жойларида қаҳрамон космонавтларни қўнишни таъминловчи группалар, уларнинг дўстлари, врачлар, журналистлар ва спорт комиссарлари кутиб олдилар.

Космонавт Валентина Владимировна Терешкова ва космонавт Валерий Федорович Биковский ўзларини яхши ҳис қилмоқдалар

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ВА ХАЛҚЛАРИГА!
БАРЧА МАМЛАКАТЛАРНИНГ ХАЛҚЛАРИ ВА ҲУКУМАТЛАРИГА!
БУТУН ПРОГРЕССИВ ИНСОНИЯТГА!

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет Иттифоқи ҳукуматининг

МУРОЖААТИ

Яна бир буюк космик эпопея жуда катта муваффақият билан тугалланди. Қаҳрамон совет космонавтлари Валерий Федорович Биковский ва Валентина Владимировна Терешкова ўртоқлар ажойиб «Восток-5» ва «Восток-6» йўлдош кемаларида космосда бир неча кун биргаликда парвоз қилдилар ва Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи территориясига эсон-омон қўндилар.

1963 йил 14 июнда орбитага чиқарилган, совет халқининг мард фарзанди, коммунист ўртоқ Биковский бошқарган «Восток-5» йўлдош кема 119 соат мобайнида Ер атрофини 81 марта айланиб чиқди ва 3 миллион 300 минг километрдан кўпроқ масофани босиб ўтди.

Космонавт учувчи ўртоқ Биковский бошқарган «Восток-5» йўлдош кемаси космосда бўлишининг иккинчи куни охирларида, 1963 йил 16 июнда совет халқининг қаҳрамон қизи, коммунист ўртоқ Терешкова бошқарган «Восток-6» йўлдош кемаси юлдузлар йўлига чиқарилди.

Ўртоқ Терешкова бошқарган «Восток-6» йўлдош кемаси 71 соат мобайнида планетамизнинг атрофини 48 марта айланиб чиқди ва 2 миллион километрга яқин масофани босиб ўтди.

Космосга қилинган ана шу буюк парвоз Коинот тўғрисидаги билимимиз доирасини кенгайтирди, талантли совет олимлари, конструкторлари, инженерлари, техниклари ва ишчилари яратган космик кемаларимиз мустаҳкам ва мукаммал эканлигини яна бир марта исбот қилди. Одамнинг космосда мисли кўрилмаган даражада узоқ вақт бўлиши фанни янги маълумотлар билан бойитди. Бу маълумотлар Коинотнинг узоқ масофаларига бундан буён учиш учун, фан ва техникани янада ривожлантириш учун бебаҳо катта аҳамиятга эгадир.

«Восток-5» ва «Восток-6» йўлдош кемаларининг яна космосда узоқ вақт биргаликда қилган парвози космик даврни биринчи бўлиб очган совет кишиси меҳнати, фикри ва ақл-идрокининг шонли ғалабаси, илм-техниканинг жуда катта ютуғидир. Совет кишиларининг бундан аввалги ҳамма парвозлари каби космосга мардона қилган ана шу парвози ҳам совет халқи буюк кучлари, таланти ва генийсининг рўёбга чиққанлигидан далолат бериб, совет социалистик ижтимоий тузумнинг афзалликларини ёрқин намойиш қилади. Космосни ўзлаштириш йўлидаги курашда эришилган ҳозирги буюк ғалаба жонажон Коммунистик партиямиз тарбиялаб етиштирган, марксизм-ленинизмнинг ҳамиша ғолиб идеялари билан руҳланган совет кишиларининг мислсиз мардлиги ва жасоратини кўрсатувчи намунадир.

Совет ижтимоий тузуми халқнинг қудратли кучларига ҳаёт бағишлади, халқни буюк ишларга отлантирди. Биз ва чет эллардаги барча дўстларимиз совет экономикасининг муваффақиятларида илмий-техника фикрининг шиддатли юксалишида, капитализм билан иктисодий мусобақамизнинг муваффақиятли бораётганлигида, янги кишининг ўсиб камолотга эришаётганлигида, хуллас совет юртида яратилган буюк ва кўркам нарсаларнинг ҳаммасида марксизм-ленинизм идеяларининг тантанасини, социалистик тузумнинг тантанасини кўриб турибмиз.

Совет кишисининг ижодий фикри космос сирларини тобора чуқур билиб олмоқда, узоқ планеталар ва юлдузлар совет кишисига тобора яқин бўлиб қолмоқда. Совет кишилари томонидан космосда очилган ҳар бир янги трасса совет фани ва техникаси космик фазони тинчлик мақсадларида ўзлаштириш йўлидаги курашда совет халқи қўлга киритган олдинги позицияларни ўз қўлида мустаҳкамлаб қолаётганлигини ёрқин исбот этади.

Совет кишилари ҳозирги шодиёна ва тантанали пайтда ватандошларимиз космик фазоларга биринчи бўлиб чиққанликларини, космик давр тонги бизнинг юртимизда ёришганлигини зўр ифтихор ва хурсандчилик туйғулари билан эсга оладилар. Совет Иттифоқи Ернинг сунъий йўлдошини биринчи бўлиб орбитага чиқарди, СССР вимпелини Ойга биринчи бўлиб элтиб қўйди, ичида жониворлар бўлган йўлдош кемаларни биринчи бўлиб космосга чиқарди, одамни ҳеч ким текшириб кўрмаган космик йўллардан биринчи бўлиб фазога чиқарди ва буюк ғалабаларга эришди. Бутун прогрессив инсоният бу ғалабаларни олқишламоқда.

Совет халқи ҳозирги кунда космосни қаҳрамонона ўзлаштириш шонли йилномасига космонавт учувчилар, космик кемаларнинг командирлари Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев ва Павел Поповичлар билан бир қаторда янги кишиларнинг номларини — Валерий Биковский ва Валентина Терешковаларнинг номларини олтин ҳарфлар билан ёзмоқда.

Космосда узоқ вақт биргаликда қилинган ва муваффақият билан тугалланган парвоз яна шу жиҳатдан муҳимки, Ватанимизнинг қаҳрамон қизи, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи граждани, жаҳонда биринчи космонавт қиз ўртоқ Валентина Владимировна Терешкова «Восток-6» йўлдош кемасининг командири бўлди. Ўртоқ Терешкованинг жасорати толмас меҳнаткаш, тинчлик ва халқлар бахти учун актив курашчи, коммунизм бинокорлари бўлган совет хотин-қизларининг буюк шуҳратини яна оширди.

Ватанимизнинг шонли фарзанди ўртоқ Биковский ва шонли қизи ўртоқ Терешкова чинакам қаҳрамонлик ва космонавтларга хос бениҳоя зўр маҳорат намуналарини кўрсатдилар, ажойиб космик кемаларни мардлик ва жасорат билан космос трассалари бўйлаб учирдилар. Азиз Биковский ва Терешкова ўртоқлар. Коммунистик партия ва совет халқи сизлар билан фахрланади.

Космонавт учувчилар, олимлар, конструкторлар, инженерлар, техниклар ва ишчилар, хуллас, жуда яхши йўлдош кемаларни яратишда ва космосда бир неча кун парвозни амалга оширишда қатнашган барча кишилар ғоят мураккаб парвозларнинг муваффақиятли ўтиши учун самарали меҳнат қилдилар. Ватан олдида ўзларининг юксак бурчларини шараф билан бажардилар.

Совет Иттифоқида Ернинг биринчи сунъий йўлдоши учирилган пайтдан буён олти йилдан сал камроқ вақт ўтди, аммо, шу вақт ичида бизнинг мамлакатимиз космик фазони ўзлаштириш йўлида олға қараб жуда катта қадам қўйди. Совет Иттифоқи ва унинг қаҳрамон халқи космосни ўрганиш ҳамда ўзлаштириш соҳасида эришаётган барча муваффақиятлар прогрессив инсониятга, ер юзида улуғ тинчлик ишига хизмат қилади. Бизнинг қизил юлдузли йўлдош кемаларимиз тинчлик жарчиси сифатида, коммунизм қураётган совет кишиларининг тинчликка интилаётганликларининг тимсоли мужассами сифатида Ер устида парвоз қилмоқдалар.

Биз барча мамлакатларнинг ҳукуматларини, планетамиздаги барча халқларни қуролланиш пойгасига барҳам беришга, ёппасига ва батамом қуролсизланишни амалга оширишга, бутун дунёда тинчлик ишининг тантанаси учун астойдил кураш олиб боришга чақирамиз. Инсон генийсининг энг буюк муваффақиятлари ва илмий кашфиётлар олижаноб тинчлик ишига хизмат қилсин.

Совет халқи қаҳрамонона меҳнат қилиб, коммунизмнинг нурафшон биносини қурмоқда, ўз социалистик давлатининг қудратини тинмай мустаҳкамламоқда. Ватанимизнинг бепоён ерларида янги дунё барпо қилаётган миллионларча кишиларнинг жўшқин яратувчилик меҳнати булоқдек қайнаб тошмоқда. Мард космонавтлар Биковский ва Терешкова ўртоқларнинг зафари совет кишиларини коммунизм қурилишида янгидан-янги ғалабаларни қўлга киритишга илҳомлантиради.

Коммунизм қураётган совет халқига шон-шарафлар!

Космосни забт этаётган қаҳрамонларга шон-шарафлар!

Тинчлик ва тараққиёт ишининг тантанаси сари олға!

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ
СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ
СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ.

КОСМОНАВТЛАРНИНГ «ВОСТОК-5» ВА «ВОСТОК-6» КЕМАЛАРИДА КОСМОСДА УЗОҚ ВАҚТ БИРГАЛИКДА ПАРВОЗИНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ҚАТНАШГАН ОЛИМЛАР ВА КОНСТРУКТОРЛАР, ИНЖЕНЕРЛАР, ТЕХНИКЛАР ВА ИШЧИЛАРГА, БАРЧА КОЛЛЕКТИВ ВА ТАШКИЛОТЛАРГА, СОВЕТ КОСМОНАВТЛАРИГА, ЎРТОҚ ВАЛЕРИЙ ФЕДОРОВИЧ БИКОВСКИЙГА, ЎРТОҚ ВАЛЕНТИНА ВЛАДИМИРОВНА ТЕРЕШКОВАГА

Азиз ўртоқлар!
Азиз ватандошлар!

Шу кунларда космик фазони ўзлаштириш тарихида яна бир шонли саҳифа очилди, инсоннинг Коинот сирларини очиб бериш соҳасида янги муҳим қадам қўйилди.

Совет кишиларини ғоят қувонтираётган ва фахрлантираётган нарса шуки, бу сафар ҳам космосда мураккаб шароитда узоқ вақт биргаликда парвоз қилишни Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи гражданлари ўртоқ Валерий Федорович Биковский ва ўртоқ Валентина Владимировна Терешковалар «Восток-5» ва «Восток-6» йўлдош кемаларида амалга оширдилар.

Космонавт Валерий Биковский ва космонавт Валентина Терешковаларнинг зафари бениҳоя катта аҳамиятга эгадир. Космонавтлар — Биковский ва Терешкова ўртоқларнинг биргаликда қилган узоқ парвози вақтида илмий тадқиқотларнинг кенг программаси бажарилди, жаҳон фани ва маданияти ҳазинасига жуда буюк янги ҳисса қўшилди. Инсоният совет қаҳрамон космонавтлари Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев, Павел Попович, Валерий Биковский ва жаҳонда биринчи космонавт қиз Валентина Терешковаларнинг номларини ҳамиша ифтиҳор билан тилга олади.

Азиз Валерий Федорович Биковский ва Валентина Владимировна Терешкова ўртоқлар, сизларни космосда биргаликда қилинган янги парвоз муваффақиятли тугалланганлиги билан чин кўнгилдан табриклаймиз. Ватан совет халқининг шуҳратини оширган ва фанни бойитган буюк зафарингиз билан фахрланмоқда.

Олимларимиз, конструкторларимиз, инженерларимиз, техникларимиз ва ишчиларимиз яратган «Восток-5» ва «Восток-6» йўлдош кемалари космосдаги парвознинг энг оғир шароитларида барча синовларга жуда яхши бардош берди. «Восток-5» ва «Восток-6» кемаларидаги аппаратлар бутун парвоз давомида аниқ ва пухта ишлаб турди.

Курашчи халқ, меҳнаткаш халқ бўлмиш совет халқининг заковати космонавтлар Биковский ва Терешкова ўртоқларнинг мисли кўрилмаган зафарида янада зўр куч билан намоён бўлди. Социалистик тузумнинг капиталистик тузумга нисбатан битмас-туганмас афзалликлари бутун дунёга яна бир марта жуда яққол ва жуда равшан кўринди. Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қудрати ва улуғворлиги намойиш қилинди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети «Восток-5» ва «Восток-6» йўлдош кемаларини яратишда, космосда биргаликда парвоз қилишни тайёрлаш ва муваффақиятли суратда амалга оширишда қатнашган олимлар, конструкторлар, инженерлар, техниклар, ишчилар, медицина ходимлари ва барча кишиларни қизғин табриклайдилар.

Ажойиб космик кемаларни яратаётган совет олимлари, конструкторлари, инженерлари, техниклари ва ишчиларга шон-шарафлар!

Шавкатли совет космонавтларига шон-шарафлар!

Коммунизм қураётган қаҳрамон совет халқига шон-шарафлар!

Совет халқи барча ғалабаларининг илҳомчиси ва ташкилотчиси Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига шон-шарафлар!

Коммунизм ғалабаси сари, олға!

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ	**СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ**	**СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ.**

КПСС Марказий Комитети Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВГА

Космонавт Валерий Биковский КПСС Марказий Комитетининг қарори билан Коммунистик партия сафига қабул қилинганлиги тўғрисида «Восток-5» кемасига юборган телеграммангизни ўқиб жуда хурсанд бўлдим. Мен Валерийнинг отаси ва коммунист сифатида ана шу ишонч билан фахрланаман ва Валерий коммунистлар улуғ ленинчи партиясининг муносиб аъзоси бўлишига имоним комил. Ота-она иззат-ҳурматини қабул қилгайсиз.

Ф. Ф. БИКОВСКИЙ,

1929 йилдан бери КПСС аъзоси.
Москва, 1963 йил 19 июнь.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БАЁНОТИ

Маълумки, КПСС Марказий Комитети халқаро коммунистик ҳаракат сафларида ошкора мунозарани тўхтатишни 1963 йил январь ойида Германия Бирлашган социалистик партиясининг VI съездида таклиф қилди. Қардош партиялар бу таклифни ғоят қўллаб-қувватладилар. КПСС Марказий Комитети шу йил 9 мартда Хитой Компартияси Марказий Комитетидан мактуб олди. ХКП Марказий Комитети бу мактубида ошкора мунозарани тўхтатиш ҳамда КПСС ва ХКП вакилларининг учрашувини ўтказиш тўғрисидаги таклифларимизга қўшилганлигини билдирди.

КПСС Марказий Комитети шу йил 30 мартда ХКП Марказий Комитетига мактуб юбориб, икки томоннинг бўлажак учрашуви муносабати билан ўз қарашларини ижобий шаклда баён қилиб берди. КПСС Марказий Комитетининг фикрига кўра, бундай учрашув ҳозирги жаҳон тараққиётининг энг муҳим проблемалари устида иккала партияларимиз ўртасида яхшироқ ҳамжиҳатлик бўлишига, барча коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг кенгашига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш учун қулай вазият вужудга келтиришга ёрдам бериши керак.

КПСС Марказий Комитетининг мактубида жаҳон коммунистик ҳаракатининг платформасини, унинг марксчи-ленинчи партиялар Москва кенгашлари Декларацияси ва Баёнотида ўз ифодасини топган умумий йўлини қатъият ва изчиллик билан қаттиқ туриб ҳимоя қилишга бел боғлаганмиз, деб таъкидлаб ўтилди. Ана шу программ ҳужжатларга тўла мувофиқ равишда КПСС Марказий Комитети шу йил 30 мартдаги мактубида ҳозирги замоннинг энг муҳим масалалари, халқаро коммунистик ҳаракатнинг стратегияси ва тактикаси хусусидаги ўз қарашларини баён қилиб берди. КПСС Марказий Комитети ХКП Марказий Комитетига мурожаат қилиб, уни мавжуд келишмовчиликларни ўртоқларча фикр олишув йўли билан бартараф қилишга, куч-ғайратларни барча қардош партиялар бирлигини мустаҳкамлашга, Совет-Хитой дўстлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашга олиб борувчи йўлларни қидириш учун қаратишга чақирди.

Хитой Халқ Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси ўртоқ Пань Цзи-ли 1963 йил 15 июнда КПСС Марказий Комитетида М. А. Суслов, О. В. Куусинен, Ю. В. Андропов, Б. Н. Пономарев ўртоқлар томонидан қабул қилинди. Элчи ХКП Марказий Комитетининг 14 июнда ёзган яна бир мактубини КПСС Марказий Комитетига топширди. Бу мактубда марксчи-ленинчи партиялар Москва кенгашларининг Декларацияси ва Баёнотига ўзлари истаган тарзда изоҳ берилади, ана шу тарихий ҳужжатлардаги энг муҳим қоидалар бузиб кўрсатилади, КПССга ва бошқа қардош партияларга асоссиз ҳужумлар қилинади. Буларнинг ҳаммаси чуқур таассуф туғдиради.

КПСС Марказий Комитети ҳисоблайдики, ХКП Марказий Комитетининг 1963 йил 14 июндаги мактуби ҳозирги вақтда совет матбуотида эълон қилинса, бу нарса ошкора жавоб қайтаришни талаб этган бўлур эди, бу эса мунозаранинг янада кескинлашиб кетишига сабаб бўлган, келишиб олинган аҳдга тўғри келмаган ва қардош партияларнинг шу масаладаги фикрига зид бўлиб тушган бўлур эди. КПСС ва ХКП вакилларининг шу йил 5 июлда бўлажак учрашуви муносабати билан бундай ишни айниқса қилмаслик керак.

КПСС Марказий Комитети яна бир марта умид билдирадики, хитойлик ўртоқлар жаҳон коммунистик ҳаракати сафларининг бирлигини мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлаб, куч-ғайратларини КПСС ва ХКПнинг, барча қардош партияларнинг империализмга қарши, бутун ер юзида социализм ва коммунизм ғалабаси учун буюк курашида уларни бирлаштириб турган нарсаларга қаратишга тайёр эканликларини кўрсатадилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Кечқурунги мажлисда КПСС Марказий Комитетининг секретари Л. Ф. Ильичевнинг доклади муҳокама қилина бошланди. Москва шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **Н. Г. Егоричев** бундай деди: Бутун партиямизда бўлганидек, Москва партия ташкилотида ҳам сўнгги йилларда идеология ишининг кўлами кенгайиб, унинг таъсирчанлиги ошди. Идеология иши янги мазмун, ленинча ижодкорлик руҳи билан бойитилди. Инсон, унинг меҳнати, руҳий дунёси бу ишнинг марказида турибди. Идеология ишининг натижалари одамларнинг конкрет ишларида, коммунистик меҳнат учун бошланган қудратли ҳаракатда ҳаммадан кўра яхшироқ намоён бўлмоқда. Москванинг ўзидагина бу ҳаракатда 1.750 минг киши қатнашмоқда. Пойтахт саноатининг ходимлари етти йилликнинг тўрт йили ичида пландан ташқари бир неча юз миллион сўмлик маҳсулот бердилар.

Сўнгги йилларда пойтахтда кадрларнинг иқтисодий билимини оширишга катта эътибор берилди. Ярим миллиондан кўпроқ ишчи, неча ўн минглаб инженер-техник ходимлар сиёсий маориф системасида иқтисодий назария билан конкрет экономикани ўрганмоқдалар.

Сўнгра, Н. Г. Егоричев 600 мингдан кўпроқ коммунистга эга бўлган Москва партия ташкилоти ҳамда 740 минг йигит ва қизни бирлаштирган пойтахт комсомоли жуда катта кучдир, деб таъкидлайди. Пропагандистлар, лекторлар, агитаторлар, мактаб ва олий ўқув юртларининг ўқитувчиларидан қарийб 400 минг киши Москвада идеология ишини олиб бормоқда.

Нотиқ пойтахт аҳолиси ўртасида идеология ишини олиб бориш учун ҳақиқатан ҳам катта-катта имкониятлар борлигини кўрсатиб ўтади. Москваликларда 1.200 минг телевизор, 850 минг радиоприёмник бор. Радиоэшиттирувчи тармоқ бир ярим миллион оилага хизмат кўрсатмоқда. Шаҳарда 6 миллион нусха газета ва журнал тарқатилмоқда. Ҳар йили 90 миллион нусха китоб сотилмоқда. Ҳар куни москваликлардан қарийб ярим миллион киши театр, клуб, кинотеатр ва бошқа маданий-оқартув муассасаларига бормоқда.

Москва партия ташкилоти меҳнаткашлар ўртасида, хусусан уларнинг истиқомат жойларида оммавий-сиёсий иш олиб боришда бой тажриба орттирди. Москвалик машҳур кишилардан бир группаси, шу жумладан 1896 йилдан партия аъзоси Ф. Н. Петров, ип йигирувчи В. М. Петришчева ва қурувчи Г. И. Ламочкин, академик К. И. Скрябин, композитор Т. Н. Хренников ва бошқалар яқинда Москва матбуотида мактуб эълон қилдилар. Улар пойтахтдаги ҳамма аҳолини, шунингдек шаҳар хўжалиги ходимларини «Жонажон шаҳримиз турмушига юксак маданиятни жорий қилайлик!» деган шиор остидаги ҳаракатга актив қўшилишга чақирдилар. Москва партия ташкилоти бу ташаббусни қизғин қувватлади. Ҳозир янгидан юзлаб москваликлар бу ажойиб ватанпарварлик ҳаракати қатнашчиларининг сафидан жой олмоқдалар.

Лекин, дейди сўнгра нотиқ, биз бундан ҳам кўпроқ имкониятларга эгамиз ва ҳаётимизда ҳамон учраб турган салбий ҳодисаларга қарши активроқ курашмоғимиз керак.

Партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан учрашувида баъзи бир москвалик рассомлар, ёзувчилар, кинематографчилар кескин танқид қилинди, бу танқид — шаҳар партия ташкилотига ҳам тааллуқлидир. Пойтахт коммунистлари ана шу танқиддан зарур хулосалар чиқариб олдилар.

Камчиликларни йўқотиш ҳақида ва меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашга Москва ижодий интеллигенциясининг ролини ошириш тўғрисида шаҳар комитетининг пленумида, пойтахтдаги ёзувчилар, рассомлар, архитекторлар, композиторлар, театр, кино ва маданий-оқартув муассасалари арбобларининг йиғилишларида амалий равишда принципиал гаплашиб олинди. Пойтахтнинг ижодкор интеллигенцияси совет адабиёти ва санъатини янада ривожлантириш тўғрисидаги ғамхўрлиги учун партия Марказий Комитетига чуқур миннатдорчилик билдириб, коммунизм учун курашда ҳамиша партиянинг содиқ ёрдамчиси бўламиз, деб якдиллик билан астойдил ишонтирди.

Халқ ҳаётини чуқурроқ билиб олишда ижодий ходимларга ёрдам бериш учун ижодий союзларнинг Москва бўлимларидаги партия ташкилотларининг структураси қайта қурилмоқда. Ана шу ташкилотларининг коммунистлари пойтахтдаги фабрика, завод ва бошқа коллективларнинг партия ташкилотларида ёхуд ўзлари доимо ишлаб турган жойлардаги партия ташкилотида ҳисобда турадиган бўладилар. Союзларнинг ғоявий-ижодий ҳаётига партия раҳбарлигини амалга ошириш учун уларда КПСС Москва шаҳар комитетининг партия ташкилотчилари бошчилигида партия группалари тузилади.

Н. Г. Егоричев ишонтириб айтдики, Москва партия ташкилоти ғоявий қуролнинг ҳамма турларини жанговар шай ҳолатга келтиради ҳамда меҳнаткашларни тарбиялаш ишини партия коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган даврда қўяётган талаблар даражасига кўтариш учун барча чораларни кўради.

Партиямизнинг Программасида идеология соҳасидаги вазифалар асосий иқтисодий проблемани ҳал қилиш — коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш билан бир қаторга қўйилган, деб таъкидлади ўз нутқида Ленинград шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **Г. И. Попов.**

Партия XX съезди ва айниқса XXII съездидан кейин ўтган давр ичида, деди у ўз сўзини давом эттириб, Н. С. Хрушчев бошлиқ партия Марказий Комитети коммунистик қурилиш назарияси билан практикасини ҳар томонлама умумлаштириш асосида саноат ва қурилишни бошқаришни қайта қуриш, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, партия раҳбарлигини такомиллаштириш соҳасида ниҳоятда катта иш қилди. Идеология ишини тағин ҳам таъсирчан ва ҳужумкор қилиш, уни коммунизм сари олға ғолибона боришимизни тезлаштирувчи қудратли омилга айлантириш учун ҳозир партиямиз идеология ишига доир масалаларни муҳокама қилмоқда.

Ленинград партия ташкилоти идеология қуролининг ҳамма турларини етти йиллик планни муддатидан олдин бажаришга, янги одамни — коммунизм қурувчисини тарбиялашга сафарбар этмоқда. Бу эса бизга ёрдам берди, деди нотиқ, етти йилликнинг тўрт йили ичида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш планда кўзда тутилган 24 процент ўрнига 33 процент кўпайтирилди.

Ўртоқ Попов идеология иши конкретроқ ва бир мақсадни кўзловчи характерга эга бўла бошлади, деб таъкидлайди. Ленинграднинг пландан ташқари уч миллиард сўмлик маҳсулоти учун, ускуналардан фойдаланиш коэффициентини ошириш учун кураш, иш вақтининг бекор ўтишини камайтиришга ҳаракат қилиш сингари ташаббуслар идеологик таъсир кўрсатиш воситалари билан актив қўллаб-қувватланмоқда ва кенг пропаганда қилинмоқда.

Ғоявий-сиёсий ишда кўпгина янгиликлар пайдо бўлди. Масалан, партия ташкилотларининг идеология комиссиялари самарали бўлиб чиқди. Бу комиссиялар партия ва барча жамоат ташкилотларининг оммани тарбиялашдаги куч-ғайратларини бирлаштирди, идеология ишини ташкилотчилик иши билан яхшироқ боғлашга имкон берди. Биринчи марта Металл заводида ташкил қилинган коммунистик меҳнат тажрибаси мактаблари, деб таъкидлади нотиқ, сиёсий жиҳатдан чиниқтиришни профессионал тайёргарликни ошириш билан муваффақиятли қўшиб борувчи янги форма бўлди. Ишчилар «ҳаёт университетлари» деб атаган ана шундай мактаблар сони ҳозир шаҳарда бир ярим мингдан ошади.

Ўртоқ Попов идеология ишидаги нуқсонларни, бу ишнинг етарли даражада самарали бўлмаётганлигини анализ қилиб, бунга бир қанча ҳолларда конкрет вазиятнинг ҳисобга олинмаётгани, одамларнинг кайфиятини, иш ва турмуш шароитини чуқур билмаслик сабаб бўлмоқда, деб ҳисоблайди. У, ўз фикрини исботлаш учун қуйидаги мисолни келтиради. Гўё ишчилар учун тўгарак, инженер-техник ходимлар учун эса мустақил ўқиш сиёсий маорифнинг энг яхши формасидир, деган қатъий фикр партия пропагандаси практикасида ўрнашиб қолган. Лекин, масалан, Киров заводининг ишчилари ўз вақтини қандай сарфлаётгани анализ қилиб кўрилганда, нималар аниқланди? Ишчи ўқишга йигирманчи йиллардагига қараганда уч баравар кўп вақтини сарфламоқда. Ишчи фақат бадиий адабиётнинг ўзини бир ҳафтада ўрта ҳисобда 14 соат ўқиса, инженер атиги бир ярим соатдан сал кўпроқ ўқимоқда. Бу анализ партия маорифи шохобчасини тўғрироқ қуришга имкон берди.

Ленинград партия ташкилоти, ижодкор интеллигенцияси, деди ўртоқ Попов, партиянинг адабиёт ва санъат масалаларидаги сиёсатини батамом қувватламоқда ва маъқулламоқда. Биз, деб таъкидлади ўртоқ Попов, санъаткор интеллигенциянинг ҳамма союзларини адабиёт ва санъат ходимларининг ягона союзига бирлаштириш тўғрисидаги таклифни қизғин маъқуллаймиз.

Нотиқ айтдики, Ленинград партия ташкилоти Пленум қарорлари билан қуролланиб, янги куч-ғайрат ва ленинча жўшқинлик билан ишлай беради.

КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми, деди ўз нутқида Украина Компартияси Марказий Комитетининг секретари **А. Д. Скаба**, партия ва бутун совет халқининг ғоявий ҳаётида жуда катта воқеа бўлади. Барча совет кишилари сингари Украина коммунистлари, украин халқи ҳам идеология ишидаги ленинча йўлни якдиллик билан астойдил қўллаб-қувватламоқдалар.

Ҳозирги вақтда Украина партия ташкилотлари кишиларни тарбиялашнинг ранг-баранг форма ва методларидан самаралироқ фойдаланиб, ташкилотчилик иши билан идеология ишини бир-бирига узвий равишда боғлаб олиб бормоқдалар. Бу эса ишлаб чиқаришдаги натижаларга баракали таъсир кўрсатиб, янги кишини шакллантиришда яхши самаралар бермоқда.

— Бизнинг Украинамизда химия индустриясининг йирик маркази — ёш Северодонецк шаҳри бор, — дейди ўртоқ Скаба. — Бир вақтлар бу ерда анчагина камчиликлар бор эди. Коммунистлар ўз жонажон шаҳрини намунали шаҳарга айлантиришга аҳд қилиб, шу фикр билан одамларнинг қалбида ғайрат уйғотдилар ва ҳозирдаёқ дуруст натижаларга эришдилар. Шаҳардаги саноат корхоналарининг ҳаммаси яхши ишлаб турибди. Ҳар бир корхонада озодалик, тартиб учун кураш муваффақиятли олиб борилмоқда. Уй-жой кварталларида жамоатчилик асосларида кутубхоналар ташкил қилинган, спорт иншоотлари ва майдончалари қурилган. Шаҳарда яшовчи ҳар икки кишидан бири олий ёки ўрта ўқув юртида ўқимоқда.

Республикада кадрларнинг иқтисодий билимини оширишга катта эътибор берилмоқда. КПСС XX съездидан кейин экономика масалаларини ўрганувчилар сони 140 минг кишидан 2,5 миллион кишига етди. Бизнинг фикримизча, деди ўртоқ Скаба, сиёсий ўқишни умумий таълим ва профессионал савияни ошириш билан бирлаштириб олиб бориш соҳасидаги тажрибани қўллаб-қувватласа ва ёйса арзийди. Днепропетровск, Запорожье, Донецк ва бошқа шаҳарлардаги бир қанча корхоналарда коммунистик меҳнат мактаблари ўқишни ана шундай муваффақиятли қўшиб олиб бормоқда.

Сўнгра, нотиқ айтадики, халқимизнинг шонли тарихини, унинг революцион ва меҳнат традицияларини, қаҳрамонона ишларини билмасдан туриб, ҳозирги давримизни тўғри тушуниб бўлмайди. Шу муносабат билан у, тўққизинчи синфлар учун чиқарилган «СССР тарихи» дарслигини танқид қилади. Ўртоқ Скаба айтадики, бу дарсликда синфий курашни ва бошқа социал-иқтисодий проблемаларни кўрсатишга мутлақо етарли ўрин берилмаган. Бизнинг фикримизча, дейди нотиқ, совет тарихчилари мактаб олдидаги ўз бурчларини ҳали ҳам тўла бажарганлари йўқ. Улар Ватанимиз тарихини ёрқин ва жозибадор ёритиб берадиган чинакам марксча-ленинча дарсликни ниҳоят яратмоқлари керак.

Нотиқ украин адабиёти ва санъатининг ривожланиши ҳақида гапириб, республиканинг санъаткор интеллигенцияси замонамизнинг ҳаётий процессларини юксак бадиий образларда акс эттиришга, халққа унинг коммунизмни тезроқ қуриши учун кўмаклаша оладиган асарлар беришга ҳаракат қилмоқда, деб таъкидлайди. Республикадаги айрим ёзувчилар ва рассомларнинг ижодида юз берган камчиликлар, хатолар, баъзан эса ғоявий муваффақиятсизликлар худди ана шу юксак талаблар позициясида туриб танқид қилинди.

Ўз шаънига ҳаққоний таъналар айтилган кўпгина ўртоқлар танқиднинг тўғрилигига иқрор бўлдилар-у, лекин баъзи бировлар ғалати позицияда турибди. Бундай кишилар танқидни рад эта олмайди, чунки бу танқид ҳам ишонарли, ҳам ҳаққонийдир. Лекин улар танқидни тўлиқ гарданига олишни ҳам истамаяпти. Гап, жумладан, ёзувчи Некрасов устида бораётир. У, Украина КП Марказий Комитетига ёзган хатида танқиднинг тўғрилигига иқрор бўлади-ю, лекин ўзи йўл қўйган хатоларнинг сиёсий аҳамиятини камситишга уринади.

Украина ёзувчилари ва санъат арбоблари публицистик мақолалар ёзиш билан кифояланиб қолмай, ишчи коллективлари орасига, колхозчилар ва совхоз меҳнаткашлари ҳузурига бориб, уларга партия ва ҳукумат раҳбарлари ўтказган суҳбатларнинг мазмунини сўзлаб бердилар, совет адабиёти ва санъатини янада ривожлантириш тўғрисидаги фикрларини, ўз ижодий планларини ўртага ташладилар. Улар адабиёт ва санъат проблемалари ва вазифаларини, юз-хотирсиз танқидни ишчилар ва колхозчилар чуқур тушуниб турганликларини кўрдилар.

Сўнгра, ўртоқ Скаба адабиёт ва санъат тўғрисидаги фанни, бадиий танқидчиликни янада юксакроқ савияга кўтариш зарурлиги тўғрисида гапириб, бадиий танқидчилик кўпинча чуқур илмий хусусиятларга эга эмас, унинг умумлашмалари чуқур ва кенг бўлмаётир, дейди. Нотиқ олий ўқув юртларининг КПСС тарихи программаларида, шунингдек партия маорифи шохобчаси программаларида мамлакатимизда адабиёт ва санъатга раҳбарлик соҳасида партия олиб борган ва олиб бораётган жуда катта ишга етарли эътибор берилмаётганини айтади.

Ўртоқ Скаба сўзининг охирида бундай дейди: Украина Коммунистик партияси КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг қарорларидан амалий хулосалар чиқариб олади, омма орасида идеология иши савиясини ҳормай-толмай ошира беради, коммунистларнинг, бутун украин халқининг куч-ғайратини мамлакатимизда коммунизм қуриш соҳасида партия чизиб берган улуғ режаларни амалга оширишга сафарбар этади, деб Марказий Комитетимизни, Марказий Комитет Президиумини ва шахсан ўртоқ Н. С. Хрушчевни ишонтиришимга рухсат бергайсиз.

Инсонни тарбиялаш, у, тетапоя бўлиб, заминга қўйган дастлабки қадамлардан бошланади, у мана шу заминда ўсиб улғайиши, тафаккур юритиши ва ижод қилиши, ишлаши ва ўз идеалларини қарор топтириши керак, деди Россия Федерацияси Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари **С. В. Михалков.** Лекин, маълумки, яшаш билан тафаккур қилиш ҳар хил бўлиши мумкин. Ҳар хил идеологиялар асосида тарбия кўрган ёшларни руҳлантирувчи ва ўз кетидан эргаштирувчи идеаллар ҳам бир хил бўлмайди. Бизнинг мактабимиз, пионер ташкилотимиз, комсомолимиз, партиявий санъатимиз тарбиялаган икки ёш бугунги кунда инсон деган мағрур номни космос баландлигига кўтариб чиқди, бу эса шунчаки инсоннинг номи эмас, балки совет кишисининг номидир. Ана шу ёшлар Москва ва Ярославлда тарбия кўрган. Алабама штатидаги Бирмингем шаҳрида тарбия кўрганлар эса инсон деган сўз билан ҳайвон деган сўзнинг ўртасига тенглик аломатини қўймоқчи бўлишяпти. Бундай разил арифметикаларни уларга империализм ўргатган.

Нотиқ ўз нутқимни «набираларимиз билан болаларимизни тарбиялашга» бағишлайман, деди.

Хотиржамликка, дейди у, айниқса болаларни тарбиялаш ишидаги хотиржамликка чидаб бўлмайди. Ахир, биз жаҳонда биринчи коммунизм мамлакатининг гражданларини ўстиряпмиз. Мана шунинг учун ҳам совет болаларимиз ва қизларимизнинг дунёқарашини ва эстетик қарашларини шакллантириш — ниҳоятда муҳим вазифадир.

Ўз характеримга кўра мен сатирик ёзувчиман, лекин ҳаммадан аввал болалар ёзувчисиман. Шунинг учун фахр билан айтаманки, коммунизм даврида яшаш бахтига мушарраф бўладиган миллионлар учун ижод қилишдан ҳам кўра муҳимроқ иш йўқ.

С. В. Михалков совет болалар адабиёти аллақачонлар кўп миллатли ва кўп жанрли адабиёт бўлиб қолди, деб таъкидлади. Катталар учун мўлжалланган бадиий адабиёт социалистик реализмнинг қандай қонунлар асосида яратила[illegible] бўлса, бу адабиёт ҳам худди [illegible]у қонунлар асосида яратил[illegible] бундан ташқари марксча [illegible]тика руҳи билан суғорил[illegible]. Чунки болаларга аталган [illegible]х, қувноқ китоблар фақат [illegible]риш учун ёзилаётгани йўқ — [illegible]облар коммунизмнинг бўла[illegible]рувчиларини тарбияламоқда. [illegible] китобига ва шу китобни [illegible]тган кишиларга ҳозирги [illegible] кўпроқ эътибор берилмоғи [illegible]. Болалар учун адабиёт чи[illegible]ан нашриётларга жиддий [illegible] бериш, мактабни ва оилани [illegible]ка билан ва совет адабиёти[illegible] турмуш синовидан ўтган ки[illegible] билан мўл-кўл таъминлаб [illegible] лозим.

[illegible]хона, деди сўзини давом эттириб нотиқ, болалар китобининг асосий пропагандистидир. Шунга қарамай, баъзи бир жойларда болалар кутубхоналари шохобчасини кенгайтириш ўрнига борларини ҳам ёпиб қўймоқдалар. Масалан, Қозоғистон Маданият министрлиги республика территориясидаги кўпгина шаҳар ва район болалар кутубхоналарини бир қалам туртиш билан ёпиб ташлади. Владимир, Калинин, Горький областларининг бир қанча районларидаги шаҳар ва район болалар кутубхоналарида ўқиш заллари ходимларининг штати қисқартирилди. Бундай «тежам», деди ёзувчи, йиллар мобайнида тўпланган болалар адабиёти фондларининг талон-торож қилинишига сабаб бўлиши, болалар ўртасида ғоявий-тарбиявий ишларни янада ёмон аҳволга солиб қўйиши турган гап.

С. В. Михалков ўз нутқини тамомлаб, пойтахт ёзувчиларининг отряди халқни қувонтирадиган китоблар яратади, деб КПСС Марказий Комитети Пленумини ишонтирди.

Пленумда раислик қилувчи **Л. И. Брежнев** «Восток-5» космик кемасининг бортидан космонавт ўртоқ Биковскийнинг радиограммаси олинганлигини маълум қилади. Бу радиограммада ўртоқ Биковский ўзини КПСС сафига қабул қилишни КПСС Марказий Комитетидан сўраган. КПСС Марказий Комитети ўртоқ Биковскийнинг ана шу илтимосини қараб чиқди ҳамда уни Совет Иттифоқи Коммунистик партияси аъзолигига қабул қилишга қарор қилди.

Пленум қатнашчилари бу хабарни гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар.

СССР олий ва ўрта махсус таълим министри **В. П. Елютин** сўзга чиқади.

Совет мактабининг ютуқлари бутун дунёга маълум, дейди у. Партиянинг тинмай қилаётган ғамхўрлиги туфайли, совет мактаби неча ўн миллионлаб гражданларни — коммунизм қурувчиларни тайёрлаб берди, ажойиб инженер, техник, агроном, ўқитувчи, врач ҳамда ўрта ва олий малакали бошқа мутахассис кадрларни етиштирди, бу кадрлар коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Космосдаги ғалабаларимизга совет мактаби мутахассисларининг меҳнати билан ҳам эришилди.

— КПСС XXII съездининг қарорлари ва партиянинг ана шу съездда қабул қилинган Программаси мамлакатимизда таълим ишларини янада ривожлантириш учун улуғвор истиқболлар очиб бермоқда. 1980 йилга бориб, СССР Олий ўқув юртларидаги студентларнинг ўзи қарийб уч баравар кўпайиб, саккиз миллион кишига етади.

Шундан сўнг нотиқ таъкидлайдики, олий мактабдаги ғоявий-тарбиявий ишни ўқув процессидан ажратиб бўлмайди, ўқув процесси ғоявий-тарбиявий иш спецификасини кўп даражада белгилаб беради. Ҳамма фанлар махсус вазифаларни бажаришдан ташқари, студентларда марксча-ленинча дунёқарашни ҳосил қилиш мақсадини кўзлайди. Сўнгги йилларда махсус фанлардан дарс берувчи кўпгина ўқитувчилар ўз лекцияларида студентларни табиат ва жамият тараққиёти қонунларини диалектик-материалистик тарзда тушунишга анча тушунарли ва моҳирлик билан яқинлаштира бошладилар. Улар студентларни марксча-ленинча назарияга ижодий ёндошиш руҳида тарбияламоқдалар, буржуа идеологиясига қарши муваффақиятли курашиш учун студентларни илмий далиллар билан қуроллантирмоқдалар.

Меҳнат таълими принципининг амалга оширилиши ғоявий-тарбиявий ишга муҳим ўзгартишлар киритиб, олий мактаб фаолиятининг ҳамма томонларини бошқача қилиб юбормоқда. Студентларнинг меҳнат тарбияси, уларнинг коммунистик қурилиш билан бевосита боғланиши студентларда янги одам фазилатларини ривожлантиришга ёрдам бермоқда.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ўқув процессини ташкил этишни яхшилаб, назария билан практиканинг алоқасини кучайтирдилар. Студентлар состави жиддий равишда ўзгарди. Ўтган ўқув йилида кундузги олий ўқув юртларида қабул қилинган кишиларнинг қарийб 60 проценти ҳаёт тажрибасига эга бўлган ва меҳнатда чиниққан ёшлардир. Заводлар, қурилишлар, колхоз ва совхозлар томонидан ўқишга юборилаётган ишлаб чиқариш ходимларининг сони узлуксиз кўпаймоқда.

Сўнгги йилларда ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда мутахассислар тайёрлаш кенг авж олди. Мамлакатимиздаги ҳар уч мутахассисдан тахминан биттаси сиртки ёки кечки ўқув юртини тамомлаб чиқмоқда. Ана шу ўқув юртларининг студентларига ёрдам бериш учун нотиқ, аввало, дарсликлар ва ўқув қуролларини кўпроқ нашр қилишни, сиртдан ўқувчилар учун радио ва телевидение орқали лекциялар уюштиришни, йирик корхоналарда консультация пунктлари, лабораториялар, ўқув бинолари барпо қилишни таклиф этади.

Олий ўқув юртлари ва техникумларнинг сиртқи ва кечки бўлимларига студентлар қабул қилиш тартибини қайта қараб чиқиш зарур, — дейди ўртоқ Елютин. Бу бўлимларга иш профили ўзи танлаб олган ўқиш профилига тўғри келадиган ўртоқларни қабул қилиш лозим.

Нотиқ баъзи бир олий ўқув юртларидаги ижтимоий фан кафедраларининг ишини танқид қилиб, уларда лекциялар пала-партиш ўқилмоқда, ишонарли бўлмаяпти, дейди. Партиямизнинг шонли йўли мавҳумий социологик схемалар тарзида кўрсатилмоқдаки, бунинг натижасида омманинг, партиянинг тарихий ижодкорлиги кўринмасдан қолмоқда.

Пировардида, нотиқ олий мактаб ходимлари мутахассисларнинг ёш авлодини тарбиялаш йўлида бундан буён ҳам садоқат билан меҳнат қилишга тайёрдирлар, деди.

Кечқурунги мажлис шу билан тамом бўлди. Пленум 19 июнда ўз ишини давом эттирди. (ТАСС).

— Самовий баҳодирлар Ерга муваффақиятли қўндилар! — Бу қувончли хабар ҳамманинг дилини севинчларга тўлдирди. Суратда: сиз кўриб турган бу оддий кишилар — пойтахт меҳнаткашлари радио карнайлари ёнида тўхтаб ТАСС ахборотини қувонч билан тингламоқдалар.

В. Кожевников фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

СОВЕТ ХАЛҚИ КОСМОСНИ ЗАБТ ЭТАЁТГАН ҚАҲРАМОН ФАРЗАНДЛАРИ БИЛАН ФАХРЛАНАДИ!

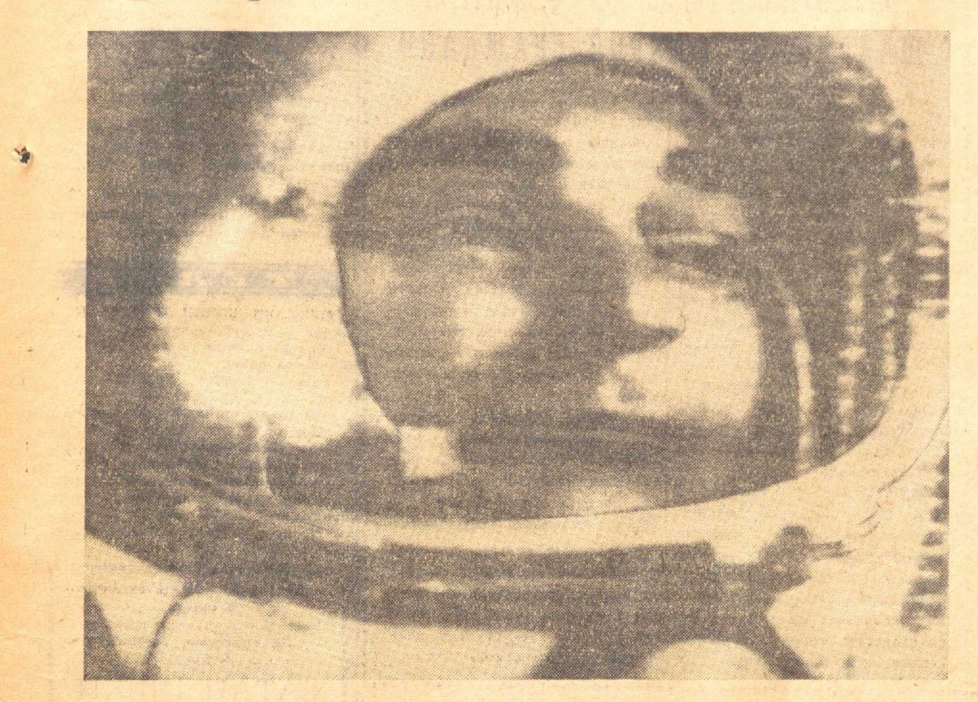

Сиз учувчи-космонавт В. Ф. Биковскийни кўриб турибсиз. Бу сурат Марказий телевидение орқали космосдан — «Восток-5» кемаси бортидан олинган. (ТАСС фотохроникаси).

«ҚАРЧИҒАЙ» БИЛАН «ЧАЙКА»

«ВОСТОК-5» ВА «ВОСТОК-6» ПАРВОЗИНИ БОШҚАРИШ ПУНКТИДАН РЕПОРТАЖ

Космосга бошланган янги штурмнинг учинчи куни ўтяпти. Ҳа, айни штурм, дейиш керак. Буни «Восток-5» ва «Восток-6» космик кемаларини бошқариш пунктида яхши сезасиз. Космосдаги янги ғалабаларимизнинг актив иштирокчилари бўлган мутахассислар — парвоз раҳбарлари, Бош Назариётчи, инженерлар мана шу ерда посбон бўлиб турибдилар.

Иккинчи куни кечқурун «Восток-5» кемаси билан навбатдаги телевидение алоқаси боғлаш вақтида телетомошабинлар мовий экранларда Валерий Биковскийни бамайлихотир ухлаб ётган ҳолда кўрдилар. Приборлар космонавтнинг уйқуси осойишта ўтаётганини — томири 50-56 марта ураётганини кўрсатди. Ҳузур қилиб ухлаётган соғлом кишининг юрагигина шундай тепиши мумкин.

Пультлардаги индикаторларнинг яшил чироқчалари тағин ҳам равшанроқ ёниб-ўчгандек туюлди. Беозор ухлай бер, бешинчи космонавт, дегандек бўлди ана шу чироқлар. Ер сенинг роҳатингни қўриқламоқда, орбитани, кемани кузатиб турибди, юрагинг қандай тепаётганини эшитяпти.

Пунктда тун одатдаги ишлар ташвиши билан ўтди. Эрталабга бориб, Валерий Биковский билан алоқа боғланди. «Қарчиғай» маза қилиб ухлаганини Ерга маълум қилиб, лекин чамамда «уйқу программасини бажаришга» барвақтроқ киришганга ўхшайман, деди.

Янги кун бошланди, у ўзи билан янги тўлқинлантирувчи шодиёна ишлар олиб келди.

...Космодромдан эшиттириш берила бошлайди. «Восток-6» ана шу ерда стартга шай бўлиб турибди. Тайёргарлик учун сўнгги минутлар қолгани у ерда эълон қилинди. Бошқариш пунктида ҳамма ўз ўрнини эгаллади. Ягона вақтни кўрсатувчи аппаратлар секундларни бир меъёрда санаб турибди.

Сўнгги буйруқлар, маълумотлар эшитилади...

Ватанимизнинг шонли фарзандларини бу кишилар юлдузлар томон сафарга биринчи марта кузатиб қўйишаётгани йўқ. Лекин бугуннинг бошқача файзи бор. Жаҳонда биринчи марта аёл киши «Восток-6» кемасида космик сафарга йўл олмоқда.

Ниҳоят, масъулиятли дам бошланади — қатъиян белгиланган вақтда «Старт!» деган буйруқ берилади.

Приборларнинг кўрсатишича, салобатли ракета космик кемани кўкка учириб кетаяпти, кемадаги ҳамма системалар жуда соз ишлаяпти, уларнинг иши мўлжаллаганига ғоят монанд бўлаяпти.

Операторлар Валентина Терешковадан дастлабки хабарларни қабул қилишади. У Ердан айтилаётган саволларга ва тилакларга жавоб беради. Космосдан тетик, бардам овоз эшитилади:

— Машина яхши ишлаяпти. Ҳамма нарса жойида. Ортиқча юкланиш аста-секин ортиб бораяпти. Кайфиятим жуда яхши!

— «Чайка», «Чайка», мен — «Тонг» ман. Орбитага чиқиб олганлигингиз билан табриклаймиз! — ўзининг космик синглисига ана шу табрикни биринчи бўлиб Юрий Гагарин йўллади.

— Мен — «Чайка»ман. Ортиқча юкланишлар йўқолди, вазнсизлик ҳолатини сезаяпман. Ерни аниқ кўраяпман. Яхши истакларингиз учун раҳмат, ҳаммага салом.

Космонавт қиз билан дастлабки алоқа сеанси жуда яхши бўлганини кўриб, ҳатто тажрибали радио мутахассислари ҳам ҳайратда қолишди. Павел Попович эса бунга мана шундай изоҳ берди:

— Валентинамизнинг овози ниҳоятда беғубор, жарангдор овоз, шу қадар беғуборки, ҳатто ҳар қандай бошқа шовқин-суронлар ҳам тўсиб қўя олмайди.

Стартдан сўнг роппа-роса ярим соат ўтгач, «Қарчиғай» билан «Чайка» космосда бир-бирларига дастлабки табриклар йўллаб, биргаликда парвоз қилишаётганлиги билан бир-бирларини табриклашди.

Москва вақти билан соат 14 да эса мовий экранлар ёришиб, миллион-миллион телетомошабинлар олтинчи совет космонавти Валентина Терешкованн космик кема кабинасида кўришди.

Дастлабки кадрлар — садафдай тишларини кўрсатиб, табассум қилган қизнинг чеҳраси залда ўтирган кишиларнинг ҳаммасини жилмайишга мажбур қилди. Валентина Ердагилар ўзини кўриб туришганини билади. У, ниманидир кузатяпти, «Тонг»нинг овозига қулоқ соляпти.

— «Чайка», мен «Тонг» ман. Сизни Ер атрофини биринчи айланиб чиққанлигингиз билан табриклаймиз. Гапингизни жуда яхши эшитиб, ўзингизни жуда яхши кўриб турибмиз.

Ернинг табригига жавобан Валентина хушнудлик билан қўл силкийди.

— «Тонг», мен «Чайка» ман. Ҳаммаларингизга раҳмат. «Қарчиғай» ҳаммага салом деяпти. Сизларни қучаман ва ўпаман.

Шундан сўнг «Чайка» орбитага чиқиш вақтида ўзини қандай ҳис қилганини, кемадаги аҳвол қандай эканлигини гапириб беради.

Валентина юлдузлар оламидаги дастлабки сафарини ниҳоятда хотиржам ва дадил ўтказмоқда. Шуни айтиш керакки, космос билан телевизион алоқа боғлаш вақтида олинган тасвирга мутахассислар ҳам аъло баҳо беришди. Буларнинг ҳаммаси бошқариш пунктида парвозни диққат билан кузатиб турган одамларнинг вақтини ниҳоятда чоғ қилиб юборди.

Аппарат ёнига Павел Попович келади. У, бутун жаҳонга «Бургут» номи билан машҳур. Қуйидаги қисқача суҳбат бўлиб ўтади:

— «Чайка», мен «Бургут»ман. Сени жуда яхши кўриб турибмиз, Валюша. Сенга, сенинг ажойиб табассумингга порлоқ қуёш нур сочиб турганини кўряпмиз. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматига берган ахборотингни эшитдик.

Тушдан кейин «Восток-6» Ер атрофида уч марта айланиб бўлаётган вақтда, бошқариш пунктида турган одамларнинг ҳаммаси Н. С. Хрушчев Валентина Терешкова билан ўтказган самимий тўлқинлантирувчи суҳбатнинг шоҳиди бўлди.

...Космосда яна икки киши парвоз қилиб юрибди. Коинот яна рус тилида гаплашмоқда. Жаҳон аҳли нафасини ичига ютиб, совет кишиларининг ўз шонли қаҳрамонлари Валерий Биковский ва Валентина Терешкова билан ўтказаётган суҳбатига қулоқ солмоқда.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ,
ТАСС махсус мухбири.
16 июнь.

БЕШИНЧИ КОСМОНАВТ ЎЗИ ҲАҚИДА

ЮЛДУЗЛАР ОЛАМИДА*)

«АВИАЦИЯ ВА КОСМОНАВТИКА» ЖУРНАЛИНИНГ МАХСУС СОНИДАН

Мен саволнинг маъносига тўла тушунмай ўз биографиямни сўзлаб бера бошладим. Биографиям жуда қисқа, мазмунли ҳам эмас, унда одатдан ташқари ҳеч нарса йўқ. 1934 йил 2 августда Павлово-Посад шаҳрида туғилганман. Оиламни сўрасангиз отам, онам, опам ва мен, кейин Москвага кўчиб борганмиз. 1952 йилда Москва мактабининг ўнинчи синфини тамомлаганман. Ўша йили май ойида Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзи сафига кирганман. Комсомол билетимнинг номери 07406371. Буларнинг ҳаммасини мен ҳамиша ёддан билар эдим. Кузда аэроклубни тамомладим. Кейин ҳарбий учувчиларни дастлабки ўқитиш мактабида — Качино билим юртида ўқидим, ниҳоят полкда хизмат қила бошладим. Аслини олганда бутун биографиям ана шундан иборат.

Гап узоққа чўзилди. Мендан парвозлар тўғрисида, соғлиғим ҳақида сўрашди, медицина дафтарчамни варақлаб кўришди, ундаги айрим ёзувларни шу ернинг ўзида командир билан полк врачидан сўраб аниқлаб олишди. Суҳбатнинг охирида полковник узил-кесил қарор кейинчалик қабул қилинади, ҳозирча кетаверишингиз мумкин, — деди огоҳлантириб.

Бўлган гапларнинг ҳаммаси ана шу.

Бирон нарсага жуда мунтазир бўлсанг, ой-кун ўчакишгандек ниҳоятда секин ўтади. Ҳар қалай менга шундай туюлди. Лекин ой-кун соатма-соат, кунма-кун, ҳафтама-ҳафта тўхтамай ўтиб боряпти. Фақат сабр-қаноатли бўлиш керак. Мен ҳам сабр-қаноат билан кутар эдим.

Командир ҳузурига чақирилганимдан кейин синовчи бўламан, деган ишончим ошди. Бу ишонч учувчилик дафтаримда «Ҳаво жангини ғайрат билан ва тактик жиҳатдан тўғри олиб боради, ортиқча юкланишга яхши бардош беради» деган ёзув пайдо бўлганидан кейин айниқса кучайди. Бу сўзларни полковник ёзиб қўйган эди. Ўзи эса тажрибали учувчи, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, уруш вақтида Александр Иванович Покрышкиннинг қўл остида учиб, фашистларнинг 23 та самолётини уриб туширган.

Қисқа ҳаёт йўлимда учратган ҳамма нарсаларим ҳаёлимда қалқиб гавдаланаверди. Бауман район комсомол комитетининг секретари доҳиймизнинг абадий барҳаёт ва таниш тасвири туширилган кичкина дафтарчани менга топширган кунни ва онам Клавдия Ивановнанинг ўша куни:

— Кап-катта бўлиб қолдинг-а, Валера, — деган гапларини эсладим...

Болаликда «денгизчи бўлиш»ни орзу қилганимни эслаб, ич-ичимда кулар, янги бир воқеа бўлишини юрагимдан сезиб турар эдим. Халқаро геофизика йили тўғрисидаги гапни — академик И. П. Бардиннинг Барселона ассамблеясидаги (номи шунақа эди шекилли) ахборотини қайси бир газетадан ўқидим ёки радиодан эшитиб қолдим. И. П. Бардин Совет Иттифоқи Ернинг сунъий йўлдошини учирмоқчи деган эди. У ана шу ахборотни 450 йил муқаддам Христофор Колумб ўзининг янги дунёга сузиб келгани тўғрисида қиролича Изабеллага ахборот берган Испаниядаги ўрта аср саройида айтган эди. Ўша вақтда мен бу янгиликка унчалик аҳамият бермаган эдим.

Фикрлар ва туйғуларга тўлганимча кузги тоза ҳаводан нафас олиб, эшик олдида турар ва тун пардаси оша жонажон аэродромни яққол кўришга ҳаракат қилар эдим. Самолётлар турган жойлар. Буларнинг ҳаммаси тез орада фақат хотира бўлиб қолади. Мени учувчи қилган, менга техниканинг тилини ўргатган, янгича яшашни таълим берган ажойиб кишилар ҳақидаги хотира бўлиб қолади...

Мана, мен Москвадаман. Медицина кўригидан ўтказиш вақтидаёқ янги касбнинг характери, унинг хусусиятлари тўғрисида биз билан суҳбатлар олиб боришди, космик парвозларда биз дуч келадиган нарсалар, бундай парвозларга ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан қандай ҳозирланиш кераклиги тўғрисида умумий тарзда гапириб беришди.

Космонавтликка номзодлар тайёргарлик марказига тўпланиши биланоқ дарҳол машқлар бошлаб юборилди. Космосга йўлланма олиш унчалик ўнғай иш эмаслиги дастлабки кунларданоқ аён бўлиб қолди. Яна медицина ва психология текширишлари бошланди. Бу текширишлар илгаригига нисбатан узоқроқ давом этди. Бу «сарсонлик-саргардонлик» чеки йўқдек туюлар эди. Аммо, тайёргарлик марказига келган одамларнинг ҳаммаси ҳар қандай ғовни енгиб ўтишга қаттиқ бел боғлаган эди.

Центрифугага яқинлашар эканман, ўз-ўзимни ғалати туйғу чулғаб олди. Бу оригинал иншоот ҳар бир учувчига ўз принципи эътибори билан тушунарли. Тўғрироқ қилиб айтганда, ҳатто, принципи эътибори билангина эмас, балки оқибат натижаси — ортиқча юкланиш ҳосил қилиши билан тушунарли, дейиш мумкин. Самолётда учган вақтда бундай ҳодисалар бир эмас, бир неча марталаб рўй берган. Лекин Ерда, «ручкасиз» ана шундай ортиқча юкланишларни қандай ҳосил қилиш мумкин? Центрифуга дегани ажиб нарса-да!

Дастлаб ҳаяжонлансам ҳам, ўзимни ниҳоятда босиб олишга ҳаракат қилганим эсимда. Стенд ишга тушгандан кейин кўнглим тинчиди. Полкда ҳам масъулиятли парвоз олдидан мана шундай бўлар эди. Дарҳақиқат, ўз танангнинг оғирлашиб кетганини ҳис қилишинг зонада пилотаж ўтказиш вақтидаги парвозлардаги сезгингга жуда ўхшар эди.

Биринчи имтиҳонни осонгина кечирдим. Врачлар юкламани орттиришга қарор беришди. Буниси ҳам нормал ўтди. Юкламани яна оширишди. Сал оғирроқ бўлди. Бутун иродамни ишга солиб, кўзимдаги хиралики ва аъзойи баданимдаги тошдек оғирликни енгишга ҳаракат қилдим. Бу нарса ёрдам берган бўлса ҳам, лекин ортиқча юкланишлар оғир ботди. Центрифуга борган сари тезроқ айланар, врачлар қон босимини, нафасни, томир уришини, миямнинг биоэлектрик активлигини (электроэнцефалограммани) ўзи ёзиб борувчи приборларнинг кўрсатмаларини тобора диққат билан кузатиб туришар эди. Лекин ташвиш туғдирадиган аломатлар бўлмади.

... Ёлғизлик синовидан ўтиш биринчи бўлиб менинг улушимга тушди. Ташқи муҳитдан ажратиб қўйилган эни билан бўйи уч қадамли кичкина бир хона. Унда кресло, стол, рақамлар ёзилган табло, бир неча прибор, озиқ-овқат солинган пакетлар бор. Бундан бўлак ҳеч нарса йўқ. Одамлар ҳам, тиқ этган товуш ҳам... Шу алфозда бир неча кунни ўтказиш керак.

Ростини айтсам, зерикишга қўлим тегмади. Приборлар диққат эътибор беришни талаб қилар, шу сабабли мен уларнинг кўрсатмаларини кузатиб борар, таблица билан машқ қилар, бўш вақтларимда Цвейгнинг «Қизиқарли математика»сини, психология китобини ўқир, карикатуралар чизар, севимли қўшиқларимни хиргойи қилар эдим, ваҳолонки бундай эрмакларга вақт оз қолар эди: иш куни ниҳоятда тиғиз эди.

Тўғри, телевизион кўзча ҳар бир ҳаракатимни ҳушёрлик билан кузатиб турганлигини, сезгир приборлар эса физиологик функцияларимни вақти-вақти билан ёзиб, организмимнинг бардошлигини назорат қилиб бораётганлигини билганлигим учун дастлабки кезларда ўзимни унчалик эркин сеза олмадим. Лекин кейинчалик кўникиб қолдим. Фақат бир нарсага: кўпроқ китоб олиб чиқмаганимга пушаймон едим. Шу сабабдан, бўш қолган дақиқаларимда бутунлай хаёлга берилиб, илгари ўқиган китобларимдаги воқеаларни кўз ўнгимда гавдалантира бердим. Мен севикли қаҳрамонларимни ва уларнинг қилган ишларини эсладим. Ўз қаҳрамонлари орқали менга ҳаёт йўлини кўрсатиб берган, мулоҳаза қилишга мажбур қилган, инсоний ҳақиқатга чорлаган Островский билан Горький, Фадеев билан Кетлинская ва бошқа кўпгина ёзувчиларга чин юракдан миннатдорчилик айтдим, десам, бу гапим эриш туюлмасин...

— Вақт жуда тез ўтиб бораётганлиги учун ўз-ўзимча, ҳатто ана шундай қарорга келдим:

— Агар кимсасиз ва тилсиз космосда ҳам мени шундай вазият кутаётган бўлса, у ерда кун кечирса бўла берар экан.

Биз кемани Ер атрофидаги орбитага чиқариб қўядиган космик ракетани биринчи марта 1960 йил ёзида кўрдик. Йўлдош кеманинг ўзи ва ундаги барча ускуналар бизга илгари ҳам ошна эди: биз уни космик кемалар Бош конструкторининг конструкторлик бюросида ва завод цехларида кўрган, кабинага неча марталаб ўтириб, кемани Ерда бошқаришни машқ қилиб кўрган эдик. Иншоотни асл комплекс ҳолида эса, мен ўшанда кўрдим.

Мана кутилган кун — 1961 йил 12 апрель келди. Юрани учишга қандай ҳозирлаганимиз ҳозир ҳам эсимда.

Кейин космосдан дастлабки маълумотлар келди. Одамларнинг асрлар бўйи орзу қилиб келган тилаги қушод бўлади-ю, бу — ҳазилакам гапмиди.

— Яша, Юра! Бўш келма! — дер эдим ўз-ўзимга Юранинг ҳар бир ахборотини эшитганимдан кейин. Юрагим ўзим билан бирга ўқиган ва машқ қилган ўртоғим билан фахрланиш туйғусига тўлиб-тошиб кетган эди. Қаттиқ меҳнат қилмасанг, ҳаётда ҳеч бир нарса ўз-ўзидан рўёбга чиқиб қолмаслигини ўшанда мен айниқса яққол сездим. Ахир, ўша кунгача ҳеч бир одам космосга кўтарилмаган эди. Космос қандай, деган саволга Юрий жавоб бериши керак эди.

Муваффақият тантана билан байрам қилингач, яна кундалик иш бошланди, янги парвозларга тараддуд кўриш соҳасида зўр бериб сидқидил меҳнат қила бошладик. Авиациядаги эски традицияга кўра, парвоз ипидан игнасигача таҳлил қилиб чиқилди. Юрий Гагарин, олимлар ва мутахассислар ахборот беришди, кема ичидаги ва Ер устидаги ҳамма аппаратларнинг иши ва учувчининг ҳаракатлари анализ қилинди, якунлар ясалди, хулосалар чиқарилди. Шундан кейинги машқларда инсоннинг космосга қилган биринчи сафари берган янгиликлар ҳисобга олинди.

... Яна ўқиш кунлари бирин-кетин тез ўтиб кетди. Машқлар ўрнини лаборатория ва синфлардаги машғулотлар, синф машғулотлари ўрнини стендлар ва установкалардаги машқлар, вазнсизлик ҳолатини синаш парвозлари, парашютда сакрашлар эгаллади.

Орадан тўрт ойча вақт ўтиб, янги парвоз куни келди — Герман Титов учди. Аввалгисига қараганда мукаммалроқ «Восток-2» йўлдош кемаси космосга парвоз қилди.

Орадан яна бир ой вақт ўтгач, группа бўлиб бир неча сутка давомида биринчи марта учишга тайёргарлик бошланди. Бевосита тайёргарлик ва машқ ўтказадиган кишилар қаторига мени ҳам қўшиб қўйишди. Мен Андриян Николаевнинг дублери қилиб тайинланган эдим. «Восток-3» Ердан кўтарилгандан кейин, паришон хотир бўлиб турсам, кимдир тасодифан елкамга қўл ташлагани ва ажойиб бир таниш овоз:

— Нега паришонсан, дублер, дўстингдан хавотир оляпсанми? — деб осойишта сўрагани эсимда.

Бу — командирларимиздан бири эди. Биз узоқ вақтгача сукут сақлаб турдик. Ҳойнаҳой иккаламиз ҳам фақат бир нарсани ўйлаган бўлсак керак...

Мана шу «дублер» дегани ғалати сўз-да. Бу дубль ҳам эмас, дубликат ҳам. Унинг маъноси тамомила бошқа. Мана шу содда ва, ҳатто қулоққа чиройли эшитилмайдиган, борингки, қуруқроқ сўзда олам-олам маъно бор. Космонавтлар бунинг маъносини жуда яхши биладилар. Уни сўз билан айтиб бериб бўлмайди, ўз бошингдан кечиришинг керак.

Ўша кўклам чоғида боғлар айниқса қулф уриб гуллади; дарахтларни бамисоли оқ пуштиранг кўпик қоплагандек эди. Барглар гул ичида қолгани учун дарахтларни енгил туман пардаси қоплаб олгандек туюлар эди.

Мен яшнаган кўклам фаслини яхши кўраман. Баҳорнинг илиқ ёмғирлари ювган, чироқларнинг сариқ шуъласи ҳўл асфальтда акс этиб турган вақтларда кўчаларни сайр қилишни яхши кўраман. Лекин ҳозир бундай қилишга қўлим тегмас эди. Мураккаб тайёргарлик ишининг сўнгги босқичи боряпти. Аллақачондан бери уйимга ҳам борганим йўқ. Космонавтларни учиш арафасида врачлар айтмоқчи «режим»да сақлашади.

Баъзан вақт топиб телефон ёнига борасан-у, лекин гап калта бўлади:

— Уйга боролмайман. Ўғилчамиз қалай? Уйдагиларнинг ҳаммасига салом. Трубкадан олисдаги хотинимнинг овози эшитилади. У, ташвишланаётганини гапидан билдириб қўймасликка ҳаракат қилса ҳам, мен буни ўзим сезиб тураман.

Биз тайёргарликни давом эттирдик. Ишнинг авжи долзарб пайтида америкалик астронавт Гордон Купернинг парвоз қилгани ҳақидаги хабарлар келиб қолди. У, космосда Ер атрофини йигирма икки марта айланиб, ўттиз соату йигирма минут парвоз қилибди. Унинг эришган ана шу натижасидан биз аллақачонлар ўзиб кетганмиз.

Совет Иттифоқида бундай натижага икки йил муқаддам эришилган эди, бир йил муқаддам эса, кўп сутка мобайнида группа бўлиб парвоз қилинди. Энди биз ҳам парвозга тайёрланяпмиз.

Иш кўп эди. Парвозни тайёрловчи кишилар старт арафаси кунларида кучли учирувчи ракетани ҳам, кемани ҳам сира асабийланмасдан, бамайлихотир, кимдир тўғри айтганидек, актерларча пухталик билан шай ҳолга келтирдилар. Биз ҳам қараб турмадик, иш етиб ортар эди. Қатъий графикка амал қилиб, ҳужжатларни пухта ишладик, парвоз топшириғини аниқладик, скафандрларда ва кеманинг ўзида юришга ўзимизни ўргатдик. Ҳар куни старт майдончасига борар эдик. Сал нарироқда катта ва устунлар даврасида улуғвор иншоот — улкан ракета бамисоли ердан униб чиққандек кўкка бўй чўзиб турар эди. Мана шундай унинг ёнгинасида туриб бутун бўйини кўриш учун бошингни орқага ташлаб қараганингдагина ракета тўғрисида тасаввур ҳосил қилишинг мумкин. Уни сўз билан тасвирлаб бўлмайди. Бунинг учун муносиб ўхшатиш топиш қийин. У фақат ўзига ўхшайди.

Мен билан дублер атрофи дарахтлар билан ўралган кичик уйчада яшадик. Худди мана шу уйчада бир йил муқаддам Андриян Николаев билан бирга яшаган эдик, Юрий Гагарин билан Герман Титов мана шу уйчадан стартга чиқишган эди. Назаримда уйдаги ҳамма нарса аслича қолгандек; ўша иккита кровать, юмшоқ стул, стол, радиоприёмник бор. Рост, девордаги портретларнинг сони икки баравар кўпайиб қолган.

Старт берилган куни тонг жуда яхши ёришди. Чўл манзарасига ярашиб турган кумушсимон улкан ракета Қуёш беаёв қиздираётган беғубор осмон билан қарийб ўпишиб тургандек ва гўё саҳар чоғидаги саробданми ёки тоқатсизликданми қалтираётгандек, тезроқ Ердан узилиб, Коинотнинг бепоён фазоларига парвоз қиламан, деб тургандек эди...

Лифтнинг кичкина кабинаси мени юқорига олиб чиқди. У ерда мени врачлар кутар эди. Учириш кнопкаси босиладиган пайтга жуда оз қолди.

Ҳамма нарса нормал боряпти, деб команда пунктидан маълум қилишди. Ўзим ҳам буни сезиб турар эдим. Старт арафасидаги сўнгги гап-сўзлар бораётган вақтда, даб-дурустдан Никита Сергеевич Хрушчевнинг парвозларимиз ҳақида айтган сўзларини эсладим. У, юлдузлар оламига кўтарилишни ва ана шу арши-аълода нималар борлигини кўришни одамлар кўпдан буён орзу қилиб келдилар, деган эди. Бу ишнинг уддасидан биринчи марта большевиклар чиқишди. Шунда мен Глинканинг машҳур «Шараф топ» деган қўшиғи қачонлардир бутун Коинот бўйлаб янграса керак, деб ўйладим. Ўз меҳнати ва ақл-заковатининг кучини ажойиб космик техникамизни яратишга бағишлаган, бизни олис юлдузлар оламига сафарга тайёрлаш учун куч-ғайратини аямаган кишиларнинг ҳаммасига шарафлар бўлсин!

Валерий БИКОВСКИЙ.
(ТАСС).
15 июнь.

*) Давоми. Боши «Қизил Ўзбекистон»нинг 16 июнь сонида босилган.

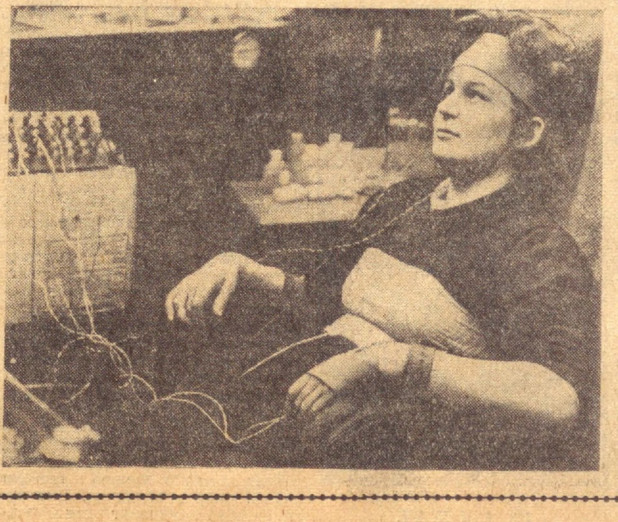

Космос қаҳрамонлари эсон-омон ерга қўндилар. Сиз бу суратларда Валентина Владимировна Терешкованинг космосга учиш арафасида қилган машғулотларини кўряпсиз.
(ТАСС фотохроникаси).

ЯНА БИР ХУШХАБАР

Хоразм областининг Янгиариқ ишлаб чиқариш бошқармасидан ҳаммани қувонтирадиган тағин бир хушхабар келди: Бошқармадаги хўжаликлар давлатга сут сотиш ярим йиллик планини 16 июнда, муддатидан илгари бажаришга муваффақ бўлдилар. ДАВЛАТГА 1555 ТОННА ЁКИ ЎТГАН ЙИЛНИНГ ШУ ВАҚТИДАГИГА НИСБАТАН 350 ТОННА КЎП СУТ СОТИЛДИ.

Бошқарма колхозлари давлатга пилла сотиш йиллик планини 116 процент, тухум сотиш планини 140 процент ва қоракўл тери сотиш планини 102 процент, гўшт сотиш ярим йиллик планини 105 процент, жун сотиш планини 110 процент бажардилар.

Мамлакатимизнинг мард ўғлончи Валерий Биковский ва довюрак қиз Валентина Терешкованинг космик сафардан қайтиб, эсон-омон ерга қўнганлиги ҳақидаги хушхабар, хоразмлик, шу жумладан, янгиариқлик азамат пахтакорларни ҳам янада яхшироқ меҳнат қилишга илҳомлантириб юборди.

ҚАҲРАМОНЛИГИМИЗ ТИМСОЛИ

Коинотнинг бепоён бўшлиқларига «Восток-5» ва «Восток-6» космик кемаларида сафар қилган забардаст қаҳрамонлар — Валерий Биковский ҳамда Валентина Терешкова партия, давлат топшириғини муваффақиятли адо этди: улар эсон-омон ерга қўндилар. Барча совет кишилари, бутун дунёдаги пок ниятли кишилар совет фани ва техникасининг бу зўр ютуғини, совет қизининг жасоратини олқишламоқдалар.

Бу ажойиб воқеанинг оламшумул аҳамияти ва асл моҳияти ҳақида мулоҳаза юритар экансан, кишининг кўз олдида Коммунистик партия раҳбарлигида олға бораётган совет халқининг шонли тарихи, қаҳрамонлик анъанаси намоён бўлади. Улуғ Октябрь революциясини амалга оширган, Улуғ Ватан урушида катта ғалабага эришган, коммунизм жамияти барпо этиш йўлида ҳормай-толмай курашаётган халқимиз буюк қаҳрамонликларга қодирдир.

М. САМАДОВ,
филология фанлари кандидати.

ФАХРИМИЗ СЕН, ВАЛЕНТИНА!

Бугун жаҳон тингламоқда,
Тенгсиз мардлик, хабарин,
Валентина боғлаб олди
Баҳодирлик камарин.

Очилди ғунча лабларда,
Табассум ила кулгилар.
Ҳаяжонда миллион кўзлар,
Қувончла қутлар кўнгиллар.

Космос узра сафардан сўнг,
Ерга қўнди совет қизи!
Матонатли, иродали,
Мардонавор босган изи.

Қизлар ичра биринчи,
Фахримиз сен — Валентина!
Салом ўзбек қизларидан,
Бахтимиз сен, Валентина!

Малика УСМОНОВА.

СОВЕТ КОСМОНАВТЛАРИНИНГ БУЮК ЖАСОРАТИГА БУТУН ИНСОНИЯТ ТАСАННО ДЕМОҚДА

ҲАММА ҚОЙИЛ

СОВЕТ КОСМИК КЕМАЛАРИНИНГ ПАРВОЗИ ТЎҒРИСИДА ЧЕТ ЭЛЛАРДА БАЁН ЭТИЛГАН ФИКРЛАР

Космонавт учувчи Валерий Федорович Биковский бошқараётган «Восток-5» совет космик кемаси ва жаҳонда биринчи космонавт қиз Валентина Владимировна Терешкова бошқараётган «Восток-6» кемасининг учирилганлиги ҳамда кемаларнинг биргаликда узоқ давомли учишни муваффақиятли амалга ошираётганлиги тўғрисидаги хабар бутун планетамизга яшиндек тез ёйилди. Совет фани ва техникасининг янги порлоқ ютуғидир.

Чет эл жамоатчилиги самовий биродарга ва самовий синглига қизғин табриклар йўлламоқда, уларнинг жонажон юртга омон-эсон қайтиб келишини тиламоқда.

БЕРЛИН

Германия Демократик Республикасидаги газеталар совет космонавтлари В. Биковский ва В. Терешкованинг парвози муносабати билан байрамлардагидек безатилиб чиқарилди. «Нейес Дойчланд» газетаси парвоз ҳақидаги ТАСС ахборотларини «Коммунизмнинг космосдаги янги зафарлари» деган сарлавҳа остида босиб чиқарди.

Бутун дунё биринчи аёл—Совет Иттифоқининг вакили В. Терешкованинг космосга қилган парвозининг таассуроти остида қолиб келмоқда, деб таъкидлайди «Трибюне» газетаси. «Берлинер цейтунг» газетаси космосга парвоз қилган қаҳрамон қиз ҳақида Ю. Гагариннинг мақоласини эълон қилади.

БУХАРЕСТ

Икки кеманинг нисбатан қисқа муддатларда математик аниқлик билан бир-бирига яқин орбитага чиқарилганлиги, бу кемаларнинг космосда учрашганлиги, космонавтларнинг бир-бири билан гаплашиб туриши, кемаларнинг бошқарилиши совет фани ва техникасининг афзаллигини кўрсатувчи ёрқин далилдир. Румыния Халқ Республикаси Фанлар академияси Астрономия комиссиясининг раиси академик Э. Карафалининг шу гаплари «Скинтейя» газетасида босилиб чиқди. [illegible]

УЛАНБАТОР

«Совет космонавтларининг муваффақиятли учишидан [illegible] омон-эсон қайтиб келишини тилаймиз!», «Совет халқини [illegible] ютуқ қўлга киритганлиги билан табриклаймиз!» — Монголия Халқ Республикасининг газета ва журналларининг редакцияларига, радиога, Монголия Халқ Республикасидаги совет элчихонасига юборилган жуда кўп телеграммалар ва хатларда ўқиш мумкин. Биз сизлар билан бирга қувонамиз, деб ёзадилар Улан-Батордаги Иқтисод институтининг бир группа студентлари «Худумпур» газетаси редакциясига. Совет космонавтларининг парвози — совет халқининг [illegible] меҳнатининг [illegible] кўрсатувчи [illegible].

БЕЛГРАД

Югославиядаги ҳамма газеталар бутун-бутун саҳифаларини совет космонавтларининг янги тарихий жасоратига бағишлаб чиқардилар. Матбуот бу воқеани [illegible] «Восток-5» ва «Восток-6» космик кемаларининг парвози совет фани ва техникасининг янги, [illegible] билан [illegible].

Биринчи космонавт қиз В. В. Терешковани бутун дунё [illegible]. Валентина Владимировна Терешкова—ҳамма замонлардаги «энг чаққон» қиз. Унинг номи—ғалаба даракчиси, деб ёзади «Борба» газетаси.

ДЕҲЛИ

Совет аёли шонли совет космонавтлари сафига қўшилганлиги ва [illegible]

[illegible] атрофидаги орбитада парвоз [illegible]

НЬЮ-ЙОРК

Американинг таниқли жамоат арбоби, [illegible] Халқаро Ленин мукофоти лауреати Сайрус Итон матбуот учун [illegible] баёнот берди: [illegible] Мен Биковский билан Терешковага қизғин саломларимни ҳамда Совет ҳукуматига энг самимий табрикларимни йўллайман.

Америкадаги ҳамма газеталар, шунингдек радио ва телевидение эшиттиришлари совет космонавтларининг порлоқ ютуқлари ҳақидаги хабарлар билан тўлиб кетган. Айни вақтда «Дейли ньюс» газетаси Вашингтондан олинган хабарни босиб чиқарди. Бу хабарда Американинг аэронавтика ва космик фазони тадқиқ қилиш миллий бошқармасининг ҳозирги пайтда АҚШда аёл кишининг космосга парвоз қилишини мўлжаллайдиган ҳеч қандай планлар йўқ, деган баёноти келтирилади.

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО

Совет космик кемаларининг учирилганлиги ва муваффақиятли парвоз қилаётганлиги муносабати билан Бразилия президенти Жоао Гуларт матбуот вакилларига қуйидаги баёнотни берди: Коинот бўшлиқларини тадқиқ қилиш ва забт этиш соҳасида етакчи ўрин тутаётган совет космонавтикаси ўзининг янги ғалабаси билан инсоннинг космик фазода тобора кўпроқ ҳукмрон бўлишини тасдиқлайди, бу эса инсоннинг табиат кучларини контроль қилиш ва бошқариш истагидан келиб чиқади. Биз ана шу парвозлар умумий тараққиётга фойда келтиради ва келажакда бутун инсониятнинг бахт-саодати йўлида узил-кесил мустаҳкам тинчлик ўрнатилишига ёрдам беради, деб умид қиламиз.

ПАРИЖ

Ҳамма эркак ва хотин-қиз французлар билан бирга мен ҳам Валерий ва Валентинанинг ажойиб жасоратини қойил қолиб кузатмоқдаман. Бизда уларни фақат Валерий ва Валентина деб атайдиган бўлдилар. Мен уларнинг ўз вазифаларини тўла ва муваффақият билан туғаллашларини тилайман, деди Франциянинг машҳур публицисти, Халқаро журналистлар ташкилотининг президенти Жан-Морис Эрман ТАСС мухбирига. Биринчи эркакни космосга учирган Совет Иттифоқи биринчи аёл космонавтни ҳам учирганлиги бизда чуқур таассурот қолдирди. Сиёсий обзорчилар СССР космосни тинч мақсадларда забт этиш соҳасида ўз биринчилигини кенг равишда тасдиқламоқда, деб таъкидлайдилар.

ЛОНДОН

Жаҳонда биринчи космонавт қиз Валентина Терешкованинг кўп миллионлаб кишиларга яхши таниш бўлиб қолган чеҳраси Лондонда чиқадиган ҳамма газеталарнинг саҳифаларидан инглиз газетхонларига қараб турибди. Бошқа ҳамма хабарлар ва ҳатто, Макмиллан ҳукумати бошидан кечираётган сиёсий кризис ҳам орқага сурилиб кетди. Газеталар совет кишиларининг янги жасорати ҳақида катта-катта сарлавҳалар остида хабар берадилар.

Инглиз хотин-қизлари совет қизи Валентина Терешкованинг жаҳонда биринчи марта космосга парвоз қилганлиги ҳақидаги хабарни эшитганларида улар ҳавас, ҳаяжон, ғамгинлик, хурсандлик туйғулари билан тўлиб-тошдилар. Совет халқи шонли қизининг ажойиб жасорати ҳақида Англиядаги кўп хотин-қизлар, турли табақаларнинг ва касбларнинг намояндалари гапирмоқда, аммо ана шу айтилган фикрларнинг ҳаммасига хос бўлган умумий хусусият—Ғарбда хотин-қизларнинг тенг ҳуқуқли аҳволда бўлмаганлигини ачиниб эътироф этишдир. Англия планер уюшмаси раисининг ўринбосари Энн Уэлч хоним бундай деди: «Космосга аёл парвоз қилганлигига хурсандман». Англияда бирданбир профессионал аёл учувчи Ж. Могриж: «Унга менинг ҳавасим келади», деб айтди. «Валентина Терешкова ўз мамлакатида хотин-қизларнинг озодлигини мужассамлантиради. Унинг жасорати бизни бутун дунёда тинчликни сақлаб қолиш ва бутун дунёда хотин-қизларнинг тўла озодлигига эришишни тезлаштириш йўлида янада кўпроқ ҳаракат қилишга илҳомлантиради»,— деди Буюк Британия Компартиясининг хотин-қизлар орасида ишлаш бўлими раҳбари Маргарет Хантер.

Совет космонавтларининг биргаликда узоқ давом этадиган парвози муносабати билан хурсандчилик билан баён этилган фикрлар ҳақидаги хабарлар София ва Қоҳирадан, Токио ва Анқарадан, Афина ва Канберрадан ҳамда жаҳондаги бошқа кўпгина пойтахтлардан ҳам келиб турибди. (ТАСС).

ВАЛЕНТИНА ТЕРЕШКОВА—МОНТРЕЙ ШАҲРИНИНГ ФАХРИЙ ГРАЖДАНИ

ПАРИЖ, 18 июнь (ТАСС). Франция пойтахти яқинидаги йирик саноат марказларидан бири — Монтрей шаҳрининг заводлари ва фабрикалари трубаларидан тутун бурқсиб чиқиб турибди. Бу ердаги машинасозлик, химия, металл ишлаш, тўқимачилик ва бошқа корхоналарда ўн минглarча ишчилар ва хизматчилар яшайди ва ишлайди. Шу кунларда Франциянинг ҳамма жойида бўлганидек, Монтрей шаҳрида ҳам икки довюрак совет космонавтининг ажойиб парвозини зўр қизиқиш билан кузатиб турибдилар. Валентина Терешкова ва Валерий Биковскийнинг номи ҳамманинг тилида.

Бугун эрталаб, ҳар галгидек, бу шаҳарнинг муниципал кенгаши тўпланди. Лекин унинг кун тартибида ажойиб бир масала: «Шаҳар аҳолисининг жаҳон тарихидаги биринчи космонавт қизга миннатдорчилик ва ундан қойил қолганлик юзасидан» Валентина Терешковага Монтрейнинг фахрий граждани номини бериш ҳақидаги таклиф турар эди.

Таклиф муниципал кенгаш аъзоларининг гулдурос қарсаклари остида қабул қилинади, бинобарин бугундан бошлаб Валентина Терешкова (ёки ҳозир миллионларча эркак ва аёл французлар меҳр билан атаётгандек Валя) — Монтрейнинг фахрий граждани дир. Унга шунингдек шаҳар муниципалитети таъсис этган энг олий мукофот — олтин медаль ҳам бериш ҳақида қарор чиқарилди.

Монтрей муниципал кенгаши совет халқининг ажойиб қизи Валентина Терешковани ўз шаҳрига таклиф қилиб, уни шарафлаш ва унга диплом билан мукофотни топширишга қарор қилди.

Космосни забт этувчи довюрак қиз Монтрей шаҳрининг граждани бўлганлиги ҳақидаги хабар шаҳар аҳолиси ўртасида жуда тез тарқалди ва ҳаммани шод-хуррам қилиб юборди.

КЎЧМА МУКОФОТ ТОШКЕНТ СПОРТЧИЛАРИГА БЕРИЛДИ

ЎЗБЕКИСТОН XII СПАРТАКИАДАСИ ТАМОМ БЎЛДИ

<>

Ўзбекистон XII спартакиадасининг мусобақалари бир неча ой давом этди. Мусобақалар саноат корхоналари, колхозлар, совхозлар, қурилишлар коллективларида, республика олий ўқув юртларида ва муассасаларида ўтказилди. Аниқланган маълумотларга қараганда, бу мусобақаларда икки ярим миллиондан кўпроқ киши қатнашди.

18 июнда республика спартакиадаси тамом бўлди. Бош судьялар коллегияси якун чиқарди. Ўзбекистон телеграф агентлигининг мухбири Ўзбекистон спорт жамиятлари ва ташкилотлари союзи советининг раиси Б. С. Митрофановга мурожаат қилиб, бу якунларни шарҳлаб беришни сўради. Ўртоқ Митрофанов қуйидагиларни айтди:

— Бўлиб ўтган спартакиада спортчиларнинг маҳорати ошганлигини кўрсатди. Районлар, шаҳарлар, областлар ва республиканинг 500 га яқин рекорди янгиланди. Финал мусобақаларнинг ўзидагина республиканинг янги 15 рекорди қўйилди. Шу жумладан штангачилар саккиз рекорд, енгил атлетикачилар олти рекорд ва сузувчилар бир рекорд қўйдилар. Оғир атлетикачиларнинг муваффақиятини алоҳида кўрсатиб ўтиш керак. Улар эришган рекорд натижаларнинг кўпчилиги Совет Иттифоқи спорт мастери нормасидан анча ортиқдир.

Бу гал енгил атлетикачилар ҳам қувончли натижаларга эришдилар. Молот улоқтирувчи Э. Андрис, баландликка сакровчилар В. Лебединская ва О. Левоненко, фарғоналик югурувчи Т. Неровная, найза ирғитувчи Г. Подлазов, Сурхондарё областидан келган ўнкурашчи Е. Дудин ва бошқа кўпгина спортчилар ўтган йилдагига қараганда анча яхши натижаларга эришдилар. Велосипедчиларнинг муваффақиятлари ҳам кишини шод қилади. Саккиз велосипедчи СССР спорт мастери нормативини тасдиқлади, 6 киши бу нормативни биринчи марта бажарди.

Спартакиада вақтида мастер нормасини ҳаммаси бўлиб 70 дан ортиқ спортчи бажарди.

Команда зачётида Тошкентнинг биринчи коллективи ғалаба қозонди. Бундан кейинги мукофотли ўринларни Тошкентнинг иккинчи командаси, Самарқанд, Тошкент, Андижон ва Фарғона областларининг коллективлари эгалладилар. Турнир жадвалининг пастроғидаги ўринлар командалар ўртасида қуйидагича тақсимланди: Бухоро, Сурхондарё областлари, Қорақалпоғистон АССР, Хоразм ва Сирдарё областлари.

Республика мактаб ўқувчилари терма командасининг аъзолари программанинг бир қанча турлари бўйича яхши муваффақиятларга эришдилар. Улар стол тенниси ва шахмат бўйича иккинчи ўринни, сузиш ва волейбол бўйича учинчи ўринни олдилар.

Ҳозир энг кучли спортчилар СССР халқларининг 3- спартакиадасига тайёргарликни бошлаб юбордилар. Яқинда мактаб ўқувчилари Волгоградга жўнаб кетадилар. Бутуниттифоқ спартакиадасида улар кўрсатган натижалар СССР халқлари спартакиадасининг умумий зачётига киритилади.

— Шу нарса характерлики,— деб таъкидлади В. С. Митрофанов, — республика терма командасига номзодлар орасида областлардан 170 спортчи бор. Бундай натижага улар ҳеч қачон эришмаган эдилар.

Бутуниттифоқ кўригига ҳал қилувчи репетиция тамом бўлди. Бу гал республика спортчилари яхши муваффақиятларга эришиб, хурсанд қиладилар, деб умид қиламиз.

* * *

18 июнда Округ офицерлар уйи паркининг ёзги театрида XII спартакиаданинг ёпилиш маросими бўлди. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг совринлари ғолиб командаларга тантанали вазиятда топширилди. (ЎзТАГ).

МУТТАҲАМЛАР ҚЎЛГА ТУШДИ

Республика йўлларида автомобилларнинг кети узилмай қатнаб туради. Юк машинасими, автобус ёки енгил такси машинасими, барибир, уларга хизмат кўрсатувчи шофёрлар, механиклар, кондукторлар, слесарларнинг роли бир хил даражада шарафлидир. Корхоналар, қурилишлар, колхоз ва совхозлар ишининг муваффақияти, ҳар куни пассажир транспортидан фойдаланувчи кўпгина шаҳарликлар ва қишлоқ аҳолисининг меҳнат ва дам олиш режими ана шу кишиларга кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Минглarча автомобилчилар ўз меҳнатлари билан меҳнаткашларнинг миннатдорчилигига сазовор бўлмоқдалар. Бироқ, меҳнаткашларнинг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Партия-давлат контроли комитетига келган мактублари шуни кўрсатдики, баъзан транспорт ходимларининг орасига давлат ва меҳнаткашларнинг манфаатларига путур етказувчи муттаҳамлар ва юлғичлар кириб қолмоқда. Бу мактубларни текширишда беш юзга яқин халқ контролёрлари, шу жумладан «комсомол прожектори» отрядларининг аъзолари ва жамоат тартибини сақлаш дружиналарининг аъзолари актив қатнашдилар.

Тошкентдаги 3-автобус паркида катта суиистеъмоллар аниқланди. Текширишлар бу ерда лавозимли кишиларнинг автобус ҳайдовчилар ва кондукторлардан пул қистаб олишидан иборат ярамас система томир ёзганлигини кўрсатди. Билет кассирлари, диспетчерлар ва навбатчи механиклар ҳар куни ўзларига тегишли ишни бажарганликлари учун шофёрлар ва кондукторлардан қўшимча ҳақ талаб қилганлар. Машина ювувчилар ва бензин қуювчилар ҳам бўш келмаганлар. Автобусни ремонтга қўйиш, маршрутни белгилаш учун алоҳида нархлар белгиланган.

Юлғичлар шофёрларнинг ва кондукторларнинг чўнтагига сурбетларча қўл солганлар. Қаршилик кўрсатган кишиларни қисув остига олиб, ноқулай аҳволда қолдирганлар. Кўпчилик шофёрлар ва кондукторлар қаршилик кўрсатмаганлар. Улар муттаҳамларга пул берганлар ва пулни... пассажирлар ҳисобига ёки давлат ҳисобига ундириб олганлар. Халқ контролёрлари кондукторларнинг ҳаракатларини кузатиб, жиноят «технологияси»ни унча қийналмасдан аниқладилар. Бир пассажирга пул нотўғри қайтарилади, бошқа биридан ҳақ олинади-ю, билет берилмайди... Юзаки қараганда буларнинг ҳаммаси арзимаган ишга ўхшайди — бунда гап тийинлар ҳақида боради. Бироқ, маълумки, тийинлар тўпланиб сўмга айланади. Халқ контролёрлари муттаҳамлиги маълум бўлган ўн кондукторни тўсатдан ревизия қилиб, сотилган билетлар билан тўпланган пул ўртасидаги тафовут оз эмас—117 сўм 7 тийин бўлганлигини аниқладилар. Бу пулнинг бир қисмини шофёрлар ва кондукторларнинг ўзлари олиб қоладилар, албатта.

Текшириш шу нарсани равшан кўрсатдики, автобус паркида хўжасизлик ва контролсизлик ҳукм сурганлиги учун ана шу суиистеъмолларни қилиш мумкин бўлди. Автопарк раҳбарлари юлғичларнинг адабини бериш ўрнига кўпинча уларни ҳимоя қилдилар, социалистик мулк ўғриларига ва ахлоқий жиҳатдан бузилган кишиларга ҳомийлик қилдилар. 1962 йилнинг охирида складда етти минг сўмликка яқин запас қисмлар ва материаллар етишмаганлиги аниқланганида Т. Дадамуҳамедов ва бош бухгалтер А. К. Думлер айбдорларни қидириб ўтирмадилар, балки етишмаган нарсаларни... давлат ҳисобига ўчириб ташлаш ҳақида буйруқ бердилар. Бир куни автобус паркининг эксплуатация бошлиғи А. И. Кербалаевнинг турмушда ўзини номуносиб тутаётганлигини, хизмат лавозимидан ярамас мақсадларда фойдаланаётганлигини фош қилдилар. Автопарк раҳбарларидан бирор киши уни жавобгарликка тортиш ҳақида ўйлаб ҳам кўрмади. Автопаркнинг партия бюроси ва унинг секретари В. В. Титов носоғлом вазиятга кўникиб қолганлар.

Тошкент шаҳар пассажирлар ташиш трестининг бошқарувчиси М. Г. Здрайковская учинчи автопаркдаги юлғичлик ва бошқа ярамас воқеалардан хабардор эди. Лекин у ҳам четдан кузатувчилик позициясида тураберди. Бу хўжаликдаги аҳволнинг ёмонлиги ҳақидаги сигналлар министрликкача бориб етган бўлса ҳам, Ўзбекистон ССР автомобиль транспорти ва тош йўллар министри И. В. Стрельцов автопаркда тартиб ўрнатиш учун тегишли чора кўрмади.

Партия-давлат контроли комитети суиистеъмолларга йўл қўйган ходимларни жавобгарликка тортди.

Ўғриларга, муттаҳамларга ва юлғичларга қарши курашиш юзасидан тадбирлар кўрмаганлиги, принципсизлиги ва автобус парки раҳбарлигида катта камчиликларга йўл қўйганлиги учун Т. Т. Дадамуҳамедов вазифасидан четлаштирилди. Тошкент шаҳар Октябрь район партия комитети ўртоқ Дадамуҳамедовга қаттиқ виговор эълон қилганлиги ҳамда суиистеъмолларда айбдор бўлган учинчи автопаркдаги бошқа ходимларга жазо берганлиги эътиборга олинди. Ўз қарамоғидаги ташкилотдаги камчиликларни ўз вақтида бартараф этмаганлиги, юлғичларга мурosasозлик билан қараганлиги учун М. Г. Здрайковская вазифасидан четлаштирилди.

Республика Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлиги раҳбарларига автобус хўжалигида тегишли тартиб ўрнатиш учун қатъий чоралар кўриш, суиистеъмол қилишда айбдор бўлган кишиларни жазолаш таклиф қилинди. Ўзбекистон ССР Прокуратурасига автомобиль транспортидаги суиистеъмоллар ва социалистик мулкни ўғирлашлар ҳақидаги ишлар тергови устидан контролни кучайтириш топширилди. Партия-давлат контролининг область ва шаҳар комитетларига июнь—август ойларида республика автомобиль хўжаликларидаги социалистик мулкнинг қандай сақланаётганлигини оммавий тарзда текширишдан ўтказиш таклиф қилинди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг партия-давлат контроли комитети меҳнаткашларнинг хатларини текшириб, ўзларини автомобиль хўжалигининг хўжайини деб ҳис қилаётган ва бу хўжаликни ўз хоҳишларича бошқаришга уринган муттаҳамларнинг яна бир группасини фош қилди. «Главташкентстрой» 4-автотранспорт конторасининг бошлиғи Ю. А. Сохач ва шу контораниг бош инженери С. Е. Полянский ана шундай «хўжайинлар» ролида ҳаракат қилганлар.

Мана шу иккала муттаҳам материал бойликлар ҳисоботини атайин чалкаштириб, контролсизлик ва хўжасизлик муҳитини вужудга келтириб, қўпол суиистеъмоллар йўлига кирганлар. Сохачнинг ишларидан бирини олиб кўрайлик. У, таъминот бошлиғи Е. В. Соловьевнинг 613 сўмлик аванс ҳисоботини тасдиқлаган. Бу ҳисоботда декоратив газлама сотиб олиш учун расмийлаштирилган счет сохта эди. Транспорт базаси қурилишига оид ҳужжатларга 8482 сўм қўшиб ёзилган. Бунда қилинмаган ишлар учун ҳақ тўлаш ҳақида фармойиш берилган. Контора раҳбарлари «Главсредазстройиндустрия» 2- темир-бетон буюмлари заводининг маъмурияти билан тил бириктириб, бетон ташиш ҳақидаги маълумотларни доимо ошириб ёзиб келганлар ва ҳар гал сохта накладнойлар билан пул тўлаб келинган. Ана шу қўшиб ёзишлар эвазига давлат кассасидан ҳаммаси бўлиб уч минг сўмдан кўпроқ пул олинган.

Сохач ва Полянский материаллар ҳисоботини чалкаштириб, 200 кубометр ёғоч-тахтани ва саккиз юз килограммдан кўпроқ томга ёпиладиган туникани асоссиз равишда рўйхатдан ўчириб юборганлар. 1962 йилда ва шу йилнинг биринчи кварталида улар 15.000 сўмлик камёб запас қисмларни ғайри қонуний равишда четга сотиб юборганлар. Партия-давлат контроли комитети ўтказган текшириш муттаҳамлар учун қаттиқ зарба бўлди. Комитет Ю. А. Сохачни ва С. Е. Полянскийни вазифасидан четлаштирди. Социалистик мулк ўғриларини жавобгарликка тортиш прокуратурага топширилди. Сохач ва Полянскийнинг партияда қолиш-қолмаслик масаласини ҳал қилиш Тошкент шаҳар Ленин район партия комитети муҳокамасига юборилди.

Ошириб ёзиш натижасида давлатга келтирилган зарар учун 2-темир-бетон буюмлар заводи директори М. М. Балхиевдан 150 сўм, унинг ўринбосари А. В. Кирбятьевдан 100 сўм ундириб олиш ҳақида қарор чиқарилди.

«Главташкентстрой» автотрестининг бошқарувчиси А. А. Каспаровга жиддий жазо берилди. «Главсредазстройиндустрия» бошлиғи А. К. Каюмовга ўзига қарашли корхоналарда юк ташиш ҳисоботи коникарсиз йўлга қўйилганлиги кўрсатиб ўтилди. (ЎзТАГ).

Ю. А. СОХАЧ.

С. Е. ПОЛЯНСКИЙ.

Редактор ўринбосари
А. ИСМОИЛОВ.

ЭЪЛОНЛАР. ТОМОШАЛАР.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

20 ИЮНДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Музикали луғат** (мактаб ўқувчилари учун). 18.35 — **Реклама ва эълонлар.** 18.55 — **«Пахтакор» (Тошкент) — «Торпедо» (Москва) командалари ўртасида футбол, танаффус вақтида — Телевизион янгиликлар.** 20.45 — **Тошқин** номли киноповесть.

Ўзбек тилида: 20.20 — **Телевизион янгиликлар.** 22.40 — С. Михалков. **Еттинчи учрашув** (бир пардали пьеса).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 да — **Олмаота телевидение студияси эшиттиришлари.**

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — гастролга чиқиш олдидан— 21/VI да **Ишқинг билан,** 22/VI да **Тошболта ошиқ.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 21, 22, 23/VI кеч соат 9 да **Ўзбек давлат эстрадаси концертлари.** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Муҳаммаджон Мирзаев,** эстрада солистларидан **Фахриддин Умаров, Тўхта Рисметова, Дилбар Абдуллаева** ва чолғу ансамбли қатнашади. Касса кундуз соат 2 дан очилади. 21/VI даги концертдан тушган йиғим «Тинчлик фонди»га топширилади.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
20 июнда
Қайтадан ишланган спектакль
Ш. Саъдулла, З. Фатхуллин асари

ВАТАН ИШҚИ

3 парда, 7 кўринишли музикали драма.
С. Бобоев музикаси

Асарни саҳнага қўювчи режиссёр — Ўзбекистон ССР халқ артисти **Р. Ҳамроев.**

Спектаклда: Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Т. Жаъфарова, М. Ғафуров, С. Хўжаев** ва бошқалар қатнашади.

Спектакль кеч соат 8 яримда бошланади.

ЎЗБЕКИСТОН КИНЕМАТОГРАФИЯ ХОДИМЛАРИ СОЮЗИ
20, 21 июнда
ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ ВА ҚОЗОҒИСТОН
КИНОҲАВАСКОРЛАРИ семинарини
ЎТКАЗАДИ

Семинарни ўтказиш учун Москвадан СССР Кинематография ходимлари союзи ташкилот комитети киноҳаваскорлари секциясининг вакиллари келади.

Адрес: Тошкент шаҳар, Лоҳутий кўчаси, 14-уй.

Диссертация ёқлайдилар

1963 йил 29 июнь кундуз соат 12 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ижтимоий Фанлар бўлимининг экономика бўйича бирлашган илмий совети мажлисида (Куйбишев кўчаси, 15-уй)

Ф. Расулев

иқтисодий фанлар кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Ўзбекистон аҳолисининг пул даромадлари ва харажатлари баланси (1956-1960 йиллар)» деган темада.

1963 йил 29 июнь кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тарих ва археология ҳамда Шарқшунослик институтларининг илмий совети мажлисида (Навоий кўчаси, 55-а уй, Ижтимоий фанлар бўлимининг конференц-зали)

О. Тожибоев

тарих фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Ўзбекистон колхозчи деҳқонларининг пахтачиликни ривожлантириш учун кураши тарихидан (1953-1958 йиллар)» деган темада.

Диссертациялар билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

1963 йил 29 июнь эрталаб соат 10 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Геология фанлари бўлимининг бирлашган илмий совети мажлисида (Братск кўчаси, 33-уй, Геология институтининг конференц-зали)

В. С. Чекунов

геология-минералогия фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Қоратўба тоғидаги сулур қатламининг марганец конлари» деган темада.

Диссертация билан Геология институти кутубхонасида танишиш мумкин (Братск кўчаси, 33-уй).

БИРЛАШГАН НАШРИЁТГА
линотипчилар, стереотипчилар, метранпажлар, упаковкачилар, шунингдек линотипчи, стереотипчи, муқовачи ихтисосларига ўргатиш учун **шогирдлар, сувоқчилар, ғишт терувчилар, дурадгорлар**

К Е Р А К

Мурожаат учун адрес: «Правда Востока» кўчаси, 26-уй ёки Дзержинский кўчаси, 8-уй, 1-қават, 3-хона, кадрлар бўлими.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, 26-УЙ.

КОММУТАТОР — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258. Редакция телефонлари: Секретариат — 27283. Партия турмуши — 33469, 27221. Пропаганда — 31226 Саноат, қурилиш ва транспорт— 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалиги — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 27221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34461. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.
Р. 06474. Индекс 64543. Нашр. № 143.